

צ'בזטי מוזהר"ן

קמא

דף כא:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה טז

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמוח)

ברוך הבוחר בעדת מי מנה, אשר עד כה עזרנו לשמוע פלאות כאלה על מאמרי רבה בר בר חנה, תא חזי כמה נפיש חילי דהאי אילנא. כען ברשותא דמלכא עילאה, קדמיכון יסק לתמידא אימרי יאי, רב טוב הצפון וגנוז במאמרי קדישין דאריוותא דבי עילאה, אינון מחצדי חקלא דהוו מישתעי, די בהון גניזין עיטין קדישין דנפקין מאורייתא דעתיקא סתימאה. לכו חזו מפעלות ה' דרכו נפלאה, רבה אילנא ותקיף, ורומי מטא לצית שמיא, וחזותי לסוף כל ארעא, אינבי סגיא יחזווי יאי. שמעו ותחי נפשכם, ושאתם מים בששון ממעיני הישועה :

(ב"ב ע"ד)

מז רבי יוחנן מישתעי

תורה אור
ישעיהו ב (ב) וְהָיָה בְּאַחֲרֵי הַיָּמִים נִבְנוּ יְהוּדָה הָרַב בֵּית יִזְרְחֵל בְּרֹאשׁ הַהָרִים וְנָשְׂא מִבְּעוֹת וְהָרִו אֶלְיוֹ כָּל הַגּוֹיִם:
שמות כי תשא לב (ח) פָּרוּ מִהַר מִן הַרְרָךְ אֲשֶׁר צִוִּיתָ עִשׂוּ לָהֶם עֲגֹל מִסְכָּה וְיִשְׁתַּחֲווּ לָהּ וְיִזְבְּחוּ לָהּ וְיֹאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלִינוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:
איכה ד (כ) רִחַץ אֲפִינִי מִשֵּׁיחַ יִקְוֶה נִלְכַּד בְּשִׁחִיתוֹתַי אֲשֶׁר אֲמַרְנָה בְּעֵלּוֹ נִתְּחָה בְּגוֹיִם: ס
משלי ה (טו) וַיִּפְצֹר מִעֵינַיִךְ חוֹצֵה בְּרַחֲבוֹת פְּלִגֵי מַיִם:
צפניה ג (ט) כִּי אִם אֶהְפֵךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְּרָרָה לְקִרְא כָּל־שֵׁם יִקְוֶה לְעֲבֹדוֹ שִׂכְסֵם אֲתוֹ:
ישעיהו ל (כו) וְהָיָה אֹרֹךְ הַלְּבָנָה כְּאֹרֶךְ הַתְּקֵה וְאֹרֹךְ הַתְּקֵה יִהְיֶה שְׁבַע־יָמִים כְּאֹרֶךְ שְׁבַע־יָמִים בְּיוֹם תִּשְׁבַּע יָמִים אֶת שִׁבְרֵי עַמּוֹ וְתִטְקֵן מִקְתוֹ יִרְפָּא: ס

זמנא חדא הוה קאזלינן רש"י ונפיץ ושפך. אוסיא בספינתא. וחזינא האי כוורא דאפיק ריש"י ממיא. ודמיא עיני' כתרי סיהרי, ונפוץ' מיא מתרתי אוסיא, כתרי מכרי דסורא" (ב) :

והזינא האי כוורא, שהוא הצדיק, המכונה בשם חג כידוע (א), דאפיק ריש"י ממיא ודמיא עיני' כתרי סיהרא" (ב), ונפוץ' מיא מתרי אוסיא, כתרי מכרי דסורא. כי א"א לצדיק להיות מחשבתו משוטט תמיד בחכמות עליונות, כי לפעמים צריך לצאת לחוץ לעסוק בדברי העולם (ג), כמו"ש חז"ל (מנחות צט): פעמים ביטולה של תורה זו היא קיומה (ד). וכד אפיק רישא ממיא, היינו כד מפיך א"ע מחכמות עליונות. אזי ודמיא עיני' כתרי סיהרא" (ב), כי פקחת (ו) עינים מכונים ע"ש החכמה, כמו שכתוב (בראשית ג) ותפקחנה עיני שניהם (ז). וכשעוסק בחכמתו, אזי עיניו בבחי' שמש (ח). וכשבא שמש (ט), וכשבא שמש"כ" הוה זה כמו ביאת שמש (י). וכשבא שמש, אזי נישתארימ"כ עיניו בבחי' סיהרי, כי סיהרא אין מאירה אלא כד נסתלק השמש. וזה בחי' ועינינו מאירות בשמש וכירא (כ), לפעמים מאירות בשמש, כד אנהנו דביקים"כ בחכמה. ולפעמים מאירות כירא, כד מסלקין את עצמינו מלשוטט בחכמה: ונפוץ' מיא מתרי אוסיא, הם בחי' תרין משיחין (כ), שאליהם העכו"ם ידרשו"י וימשכו את עצמם אליהם, כמו"ש (ישעיה ב) ונהרו אליו כל הגוים. וזה תרי נהרות דסורא, סורא, זה בחינות עכו"ם, על שם ע"ז כמו"ש (שמות לב) פרו מהר מן הדרך. והם נכללים בשתי אומות עשו וישמעאל. וע"י אלו תרין משיחין, שהם תרי אוסיא (כ), בחי' (איכה ד) רוח אפינו משיח ה', ע"י יגאלו, וימשכו כנהרות אצלם ללמוד דבר ה'. ותרין אומין עשו וישמעאל, אינון תרי ענגין דמכסיין על העינינו, שאין יכולין להאיר תמיד בבחי' שמש. ובשביל זה צריך הצדיק לבטל את

תורה זו
בראשית מב (לה) וְהָיָה הֵם מְרִיקִים שְׁקִיָּם וְהָיָה אִישׁ צָרוּר כִּסְפוֹ בְּשִׁקּוֹ וְיִרְאֶה אֶת צָרוֹת כְּסָפִיקָם הֵקֵף וְאֲבִיבֵם וְיִרְאֶה: (לו) וְיֹאמְרוּ אֵלֵהֶם יַעֲקֹב אֲבִיבִים אֵתִי שִׁבְלַת יוֹסֵף אֲיַנְנוּ וְשָׂמְעוּן אֲיַנְנוּ וְאֵת בְּגִיזֵן תִּקְחוּ עָלֵי הָיִי בְּלָנָה:

דביקת"כ, כדי שלא יתגבר האומין עשו וישמעאל על עינו, ויתבטל ח"ו חכמתו לגמרי (כ). אבל ע"י תרין משיחין שופיזו מעיינותיהם חוצה (ל), ויהפך לכולם שפה ברורה (כ), אז יתקיים (ישעיה ל) ויהי אור הלבנה כאור החמה (כ), ואז לא יצטרך לבטל מדבקות"כ: (מסיומן מז" ע"כ לשון רבינו ז"ל) :

יז (כ) (בראשית מב) ויהי הם מריקים שקיהם והנה איש צרור"כ כספו בשקו ויראו את צרורות כספיהם המה ואביהם ויראו: ויאמר להם יעקב אביהם אותי שכלתם יוסף איננו ושמעון איננו ואת בנימין תקחו עלי היו כולנה:

א כי יראה ואתה, א"א לקבל כ"א ע"י צדיקי הדור, כי הצדיק הדור הוא המגלה היראה והאהבה :

כי הצדיק מבקש ומחפש תמיד לגלות הרצונות של השי"ת, כי יש בכל דבר רצון השי"ת. הן בכלל הבריאה, והיינו מה שהשי"ת רצה לברוא את העולם בכלל. וכן בפרטי הבריאה, בכל דבר ודבר בפרט, יש רצון השי"ת. והיינו שהשי"ת רצה שזה הדבר יהיה כך, בתמונה הזאת (כ), וכח הזה, ובטבע הזאת. ודבר אחר יש לו תמונה אחרת, וכח אחר, וטבע והנהגה אחרת. והצדיק מחפש ומבקש תמיד אחר אלו הרצונות, להשיג ולידע רצון השי"ת בכל דבר. כגון מפני מה היה רצון השי"ת, שהארי יהי' לו כח וגבורה כזו, וכזו התמונה, ובזאת הטבע וההנהגה שיש לארי. ולהיפך יתווש קמן (כ), הוא חלש כח מאד, ויש לו טבע ותמונה והנהגה אחרת. וכן בפרטי פרטיותו, כגון בהארי' בעצמו, מפני מה זה האבר של הארי' צורתו כך (כ), ויש לו כח וטבע כזאת, ואבר אחר, יש לו צורה אחרת, וכח וטבע והנהגה אחרת. וכן כשאר כל הברואים שבעולם, דומם צומח חי מדבר, שבכולם יש שינויים רבים לאין מספר, בין כל אחד לחבירו. וכן בכל אחד ואחד בעצמו, יש בו שינויים רבים בפרטי פרטיותו, בין כל אבר ואבר. וכיוצא בזה בעשבים ואילנות ושאר פרטי הבריאה. שבכולם יש שינויים רבים מאד בתמונותיהם ובכוחותיהם והנהגותיהם. והכל הי' מחמת רצון הבורא ית"ש, שרצה שזה יהיה כך, וזה כך. והצדיק מחפש תמיד אחר אלו"כ הרצונות (כ), ומשיג ומוצא אותם ע"י ההתפארות שמוצא בישראל בכלל

א בתולדו שורונו
ב בתשכט-משנתו
ג בתולדו-וחזווי
ד תורה זו לשון רבינו ז"ל
ה נאמרה בשבת קדש בסעודה
ו שחית באמצע קיץ שנת תקס"ג.
ז (ח"מ אור ו וע"ש)
ח מתורצו- משתעי
ט הערת שיין לפרש"י 1-
י בתשכט- ורש"י, 2 בתשכט- ונפוץ
יא 3 בתורצו- ורש"י, 4 במנוקדים-
יב דסורא (כנסת ורש"י גמ' שלון)
יג קרן אודסר תשסו - דסוריא, 5
יד כגריסת רש"י על עין יעקב
יז בתולדו ומתורצו ובכל המנוקדים-
יח ונפיץ
יט בתשכט- דסוריא
כ פירוש - רבי יוחנן סיפר פעם אחת הלכנו בספינה וראינו הרג שהוציא ראשו מהמים ושתי עיניו היו דומות כמו שני ירח ושפך משני נחירי חטמו מים כמו שני נהרות שבסוריא.
כא עיני מאורי אור ערך דג
כב עיני לק"ה סימני דגים שהורים הלכה ד' אות א' והלכה ה' אות א'. ועיני הקדמת הוהר דף ו. שהצדיק הגדול שם מכונה חד גונא דאסתר בימא רבה וע"ש פ' בלק דף קפו. שהינוקא היה בנו של המנוגא סבא המכונה גונא רבה דג הגדול.
כג גם בתולד- סיהרא, בדפוד"ר ומתולדו- סיהרי
כד לשון פקח עיני משנה יבמות יד
כה פרש"י שם
כז עיני חיי מוהר"ן תקלג ולקוטי עצות תלמוד תורה אות כב ובתורה עה תנינא. ועיני בעש"ט עה"ת בראשית קו.
כח כך היא גרסת רבינו גם לקמן בתורה עו [דף צא:] ובתורה עה תנינא [דף לה:] אבל גרסת הגמ' גם בעין יעקב היא - זה הוא יסודה, ועיני עיני יעקב שם שגרס כרבינו זה קיומה. ועיני לק"ה בית הכנסת ב' והלכות נדה ב' אות ו'
כט גם בדפוד"ר ותולד- סיהרא, ומתולדו- סיהרי
לשון פקח עיני משנה יבמות יד
פרש"י שם
כא בתולדו- שורונו
כב בתשכט- משנתו
כג בתולדו- וחזווי
כד תורה זו לשון רבינו ז"ל
כה נאמרה בשבת קדש בסעודה
כו שחית באמצע קיץ שנת תקס"ג.
כז (ח"מ אור ו וע"ש)
כח מתורצו- משתעי
כט הערת שיין לפרש"י 1-
ל בתשכט- ורש"י, 2 בתשכט- ונפוץ
לא 3 בתורצו- ורש"י, 4 במנוקדים-
לב דסורא (כנסת ורש"י גמ' שלון)
לג קרן אודסר תשסו - דסוריא, 5
לד כגריסת רש"י על עין יעקב
לה בתולדו ומתורצו ובכל המנוקדים-
לו ונפיץ
לז בתשכט- דסוריא

מ עיני שחית הר"ן אות מ'
מא להבדיל מדרגם של המחקרים
מב בתולדו- נמוק תיבת אלו
מג עיני שיש"ק ח"א תקכו
מז עיני לק"ה נדה ב'
מז' לשה"כ משלי ה' טו
מז"כ לשה"כ צפניה ג' ט' ועיני
מז"ל לקוטי תפילות טו רלב
מז"מ פרי עץ חיים - שער ר"ה
מז"נ חנוכה ופורים - פרק ו: ד"ה וארז"ל
מז"ס מתורצו- מדביקותו
מז"ט תורה זו נאמרה בשבת חנוכה שנת תקסו ובאותה שנה נתגיירו גרים הרבה מהמת שבמצאן בספריהם היפוך אמותם והענין מבואר היטב בתורה זו (פל"ח)
מז"י בתולדו- נמוק תיבת צדור
מז"י עיני רמז"ל קל"ח פתחי חכמה
מז"י פתח יא
מז"י שבת עז:

מז עיני מי הנחל ותורה א' ועיני זוהר ח"ב דף מה. שהרג שבלע ובתורה עה תנינא. ועיני בעש"ט וע"י זכה יונה להשנות נפלאות ואח"כ התגבר הקטרוג וצעק מבטן שאול שוועתי ע"ש
מז"כ לשה"כ בראשית כח יא
מז"ל מתורצו- נשתארימ
מז"מ לשון הפיוט בנשמת כלחי
מז"נ בתולדו- דבוקים
מז"ס בכל המנוקדים- ונפיץ
מז"ט עיני זחר [רע"מ] פנחס רמו: דף רב.
מז"י בתולדו- יודשו
מז"י עיני תורה ב' אות א' ותורה לב תנינא
מז"י גם בתולדו- דביקותו, ומתולדו- דביקותו

מז עיני חיי מוהר"ן תקלג ולקוטי עצות תלמוד תורה אות כב ובתורה עה תנינא. ועיני בעש"ט עה"ת בראשית קו.
מז כך היא גרסת רבינו גם לקמן בתורה עו [דף צא:] ובתורה עה תנינא [דף לה:] אבל גרסת הגמ' גם בעין יעקב היא - זה הוא יסודה, ועיני עיני יעקב שם שגרס כרבינו זה קיומה. ועיני לק"ה בית הכנסת ב' והלכות נדה ב' אות ו'
מז גם בדפוד"ר ותולד- סיהרא, ומתולדו- סיהרי
לשון פקח עיני משנה יבמות יד
פרש"י שם
מא בתולדו- שורונו
מב בתשכט- משנתו
מג בתולדו- וחזווי
מד תורה זו לשון רבינו ז"ל
מה נאמרה בשבת קדש בסעודה
מו שחית באמצע קיץ שנת תקס"ג.
מז (ח"מ אור ו וע"ש)
מז מתורצו- משתעי
מז הערת שיין לפרש"י 1-
מז בתשכט- ורש"י, 2 בתשכט- ונפוץ
מז 3 בתורצו- ורש"י, 4 במנוקדים-
מז דסורא (כנסת ורש"י גמ' שלון)
מז קרן אודסר תשסו - דסוריא, 5
מז כגריסת רש"י על עין יעקב
מז בתולדו ומתורצו ובכל המנוקדים-
מז ונפיץ
מז בתשכט- דסוריא

מז עיני חיי מוהר"ן תקלג ולקוטי עצות תלמוד תורה אות כב ובתורה עה תנינא. ועיני בעש"ט עה"ת בראשית קו.
מז כך היא גרסת רבינו גם לקמן בתורה עו [דף צא:] ובתורה עה תנינא [דף לה:] אבל גרסת הגמ' גם בעין יעקב היא - זה הוא יסודה, ועיני עיני יעקב שם שגרס כרבינו זה קיומה. ועיני לק"ה בית הכנסת ב' והלכות נדה ב' אות ו'
מז גם בדפוד"ר ותולד- סיהרא, ומתולדו- סיהרי
לשון פקח עיני משנה יבמות יד
פרש"י שם
מא בתולדו- שורונו
מב בתשכט- משנתו
מג בתולדו- וחזווי
מד תורה זו לשון רבינו ז"ל
מה נאמרה בשבת קדש בסעודה
מו שחית באמצע קיץ שנת תקס"ג.
מז (ח"מ אור ו וע"ש)
מז מתורצו- משתעי
מז הערת שיין לפרש"י 1-
מז בתשכט- ורש"י, 2 בתשכט- ונפוץ
מז 3 בתורצו- ורש"י, 4 במנוקדים-
מז דסורא (כנסת ורש"י גמ' שלון)
מז קרן אודסר תשסו - דסוריא, 5
מז כגריסת רש"י על עין יעקב
מז בתולדו ומתורצו ובכל המנוקדים-
מז ונפיץ
מז בתשכט- דסוריא

מז עיני חיי מוהר"ן תקלג ולקוטי עצות תלמוד תורה אות כב ובתורה עה תנינא. ועיני בעש"ט עה"ת בראשית קו.
מז כך היא גרסת רבינו גם לקמן בתורה עו [דף צא:] ובתורה עה תנינא [דף לה:] אבל גרסת הגמ' גם בעין יעקב היא - זה הוא יסודה, ועיני עיני יעקב שם שגרס כרבינו זה קיומה. ועיני לק"ה בית הכנסת ב' והלכות נדה ב' אות ו'
מז גם בדפוד"ר ותולד- סיהרא, ומתולדו- סיהרי
לשון פקח עיני משנה יבמות יד
פרש"י שם
מא בתולדו- שורונו
מב בתשכט- משנתו
מג בתולדו- וחזווי
מד תורה זו לשון רבינו ז"ל
מה נאמרה בשבת קדש בסעודה
מו שחית באמצע קיץ שנת תקס"ג.
מז (ח"מ אור ו וע"ש)
מז מתורצו- משתעי
מז הערת שיין לפרש"י 1-
מז בתשכט- ורש"י, 2 בתשכט- ונפוץ
מז 3 בתורצו- ורש"י, 4 במנוקדים-
מז דסורא (כנסת ורש"י גמ' שלון)
מז קרן אודסר תשסו - דסוריא, 5
מז כגריסת רש"י על עין יעקב
מז בתולדו ומתורצו ובכל המנוקדים-
מז ונפיץ
מז בתשכט- דסוריא

מז עיני חיי מוהר"ן תקלג ולקוטי עצות תלמוד תורה אות כב ובתורה עה תנינא. ועיני בעש"ט עה"ת בראשית קו.
מז כך היא גרסת רבינו גם לקמן בתורה עו [דף צא:] ובתורה עה תנינא [דף לה:] אבל גרסת הגמ' גם בעין יעקב היא - זה הוא יסודה, ועיני עיני יעקב שם שגרס כרבינו זה קיומה. ועיני לק"ה בית הכנסת ב' והלכות נדה ב' אות ו'
מז גם בדפוד"ר ותולד- סיהרא, ומתולדו- סיהרי
לשון פקח עיני משנה יבמות יד
פרש"י שם
מא בתולדו- שורונו
מב בתשכט- משנתו
מג בתולדו- וחזווי
מד תורה זו לשון רבינו ז"ל
מה נאמרה בשבת קדש בסעודה
מו שחית באמצע קיץ שנת תקס"ג.
מז (ח"מ אור ו וע"ש)
מז מתורצו- משתעי
מז הערת שיין לפרש"י 1-
מז בתשכט- ורש"י, 2 בתשכט- ונפוץ
מז 3 בתורצו- ורש"י, 4 במנוקדים-
מז דסורא (כנסת ורש"י גמ' שלון)
מז קרן אודסר תשסו - דסוריא, 5
מז כגריסת רש"י על עין יעקב
מז בתולדו ומתורצו ובכל המנוקדים-
מז ונפיץ
מז בתשכט- דסוריא

מאמר רבי יוחנן משתעי

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

לשון רבנו ז"ל

זמן ומקום אמירת התורה

נאמרה בשבת קדש בסעודת שחרית
באמצע קיץ שנת תקס"ג. (חיי"מ אות
ו' ועי"ש)

פתיחה

אחר שסיים רבינו לבאר את מעשיותיו של רבב"ח בב"ב דף עד ממשיך לבאר עוד שלשה ספורים שם בגמ' הראשון סיפר רבי יוחנן שראה דג שהוציא את ראשו מהמים ויוצא מחוטמו מים כמו שני נהרות.

מבואר בחיי מוהר"ן שבאותה שבת בסעודת הלילה אמר רבנו תורה כד שהיא ביאור שו"ת שהיה בין סבי דבי אתונה ורבי יהושע בן חנניא בזה ביאר רבנו כיצד הצדיק הגדול זוכה להשגות נפלאות מאורות הצחצחות שהם למעלה מנפשין ורוחין ולמעלה מכל הספירות ומשיג זאת ע"י התפשטות הגשמיות וע"כ א"א אלא ע"י בחי"מ מטי ולא מטי.

ולמחרת בסעודת שחרית אמר רבנו תורה טז רבי יונן משתעי בה ביאר שהצדיק שתמיד ראשו במימי החכמה העליונה מוכרח להוציא ראשו מן המים ואז הוא מלמד דעת ממה שהשיג וכשראשו במים עיניו מאירות כשמש אבל כשיוצא ללמד עיניו כלבנה, ולעתיד תבטל קליפת עשו וישמעאל ע"י הדעת שילמדו שני המשיחים ואז גם כשיוצא ראשו מהמים יאירו עיניו כחמה כי יהיה אור הלבנה כאור החמה.

ליקוטי הלכות על תורה זו

או"ח ג רלב ביהכנ"ס הלכה ב' (אות אחת) בטולה צורך קיומה היינו ירידה צורך עליה והנה הירידה לצרף העליה הוא רק בעולם הזה שהוא עולם העשייה, שהוא מלא קלפות שאי אפשר לעלות כי אם על-ידי ירידות, כי בלא זה יהיה עליו קטרוגים רבים ומגיעות רבות, על-כן צריך דיקא לירד למדור הקלפות, להכניעם במקומם ולמצא שם דיקא אותו יתברך בבחינת ירידה תכלית העליה כפי"ל ואז עולה לבטח בלי מונע, אבל לעתיד לבא שיהיה פלו קדש ואת רוח הטמאה יעביר מן הארץ ויתבטלו כל הקלפות, אז יעלו מדרגא לדרגא מחיל אל חיל בלי ירידה וכמוכן במאמר רבי יוחנן משתעי.

יו"ד א רמה: נדה הלכה ב' (יב אותיות) (ד) העץ הדעת היה לו כח הזה שמי שיאכל ממנו נכנס בו יצר הרע ויתאנה לרדף לדעת ולהסתכל במה שאין לו רשות, שעל ידי זה גורמין בחינת שבירת בליים, חס ושלום, דהינו שגשג בלי האמונה. (ה) כל השגה מתחיל מחלל שעושה ע"י אמונה וממשיך לתוכו את השכל וצריך להזהר מרובי אור שהוא היצירה להשיג למעלה ממדרגתו. (ו) כשזוכה להבין מכח האמונה מתחבר הדעת לאמונה ונעשה יחוד קב"ה ושכינתיה ונולד השגות חדשות וזה עיקר שלימות וקיום העולמות אבל צריך להזהר בזה להפסיק הדבקות כי כל יחוד ראשיתו המשכת הדעת בבחי' הראשונה שבה נשברו הכלים כי ע"י היחוד צריך להעלות ולתקן הכלים השבורים ובין שבהם אחיות הסט"א לכן יש התגברות הסט"א בכל יחוד. (ז) וכל שכן בזיווג הגשמי אתערוף ודוויגא מסט"א דצפונא, שמשם אחיות הסט"א אחרא פדוע, כי בכל זיווג צריך לעורר תחלת הצמצום ולברר ברורין מפלים הנשברים שבהם נתאחזו הקלפות. ועל-כן איתא בזה הקדוש שבהכרח שיהיה התעוררות הזיווג מהיצר הרע שאחיותו בשבירת בליים וכנ"ל.

שיחות השייך לתורה

מאמר "רבי יוחנן משתעי", (ליקו"מ ח"א) סימן ט"ז, נאמר בשבת בסעודת שחרית, בקיץ תקס"ג: (חיי מוהר"ן, סימן נ"ט; וכ"ה בס"ו דלהלן).

סימן ט"ז – "רבי יוחנן משתעי". זאת התורה אמר בשבת בשחרית, באמצע הקיץ תקס"ג, ואז נתקבצו אליו פתאם על אותה השבת, כי לא היה אז זמן קבוץ כלל (כמבאר במקום אחר (חיי"מ סעיף קב"ו), שעקר זמן הקהלה והקבוץ בקביעות על-פי דעתו היה שש פעמים בשנה). ובתחלה הקפיד קצת ואמר, שאנו עושים לעצמנו שבתים, הינו כי הוא בעצמו עשה קבע לנו שבתים לבוא אז אצלו, ועכשו עשינו לעצמנו שבת על קבוץ.

ואחר-כך אמר: אני הייתי רוצה לעשות איזה ענין אודות הגזרות שקורין פונקטין, שגשמע בעולם שרוצים לגזר על ישראל חס-ושלום, הינו שהיה רוצה לעסק להמתיקם ולבטלם, אך בשאני בעצמי מה אני, כי אני בעצמי איש פשוט, על-כן נתקבצו העולם פתאם, כדי שאוכל לעשות מה שאני צריך לעשות בזה. ואמר אז ענין הנדפס בסימן קס"ו – שאצל אלישע פתיב פעם אחת

אלישע סתם, ופעם אחת איש אלקים, ואיתא (זוהר ח"ב מד.) שפשהיה בעצמו, נקרא אלישע סתם; וכשהיו בני-הנביאים אצלו, נקרא איש אלקים.

ואמר אז תורה שתי פעמים; בליל-שבת אמר התורה "אמצעותא דעלמא היכא" (ליקו"מ ח"א, סימן כ"ד), שפדברת שם: "מתשעה היכלין דלא אתדבקין ולא אתידעין ולית מאן דקמא בהו" וכו', ובבקר בסעדת שחרית אמר התורה הנזכר-לעיל, שהיא "רבי יוחנן משתעי וכו'", ודמא עינה בתרי סהרא. ואמר אז: שיש שבעים אמות, והם פלולים בעשו וישמעאל, שזה פלול משלשים וחמש אמות, וזה פלול משלשים וחמש אמות, ולעיתיד יבשו אותן שני משיחין: משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, ויש צדיק אחד שהוא פלול מתרין משיחין יחדיו. עוד אמר אז כמה דברים יותר ממה שנדפסו, ואז נשבר השלחן מרב העולם שדחקו עצמן עליו, והקפיד ואמר: וכי גויים יושבים אצלי על השלחן? וכי עכשו ימות המשיח שיתקרבו גויים לצדיקים, כמו שכתוב (ישעיה ב, ב): "ונהרו אליו כל הגוים"? וזה הפסוק שנה להתורה "רבי יוחנן משתעי" הנזכר-לעיל, עין שם, כי כך היה דרכו, שכל שיתו היה שנה להתורה שעסק בה אז, כמבאר במקום אחר. ובאותה השנה עסק הרבה מאד בענין הפונקטין, והצטער עליהם הרבה מאד, ואמר כי לא דבר רק הוא, והקפיד מאד על האומרים שבודאי לא יתקיימו הפונקטין, כי איך אפשר שהשם-יתברך יעשה חס-ושלום זאת לישראל, והוא זכרונו-לברכה אמר כמה פעמים שהוא שטות, כי הלא מצינו, שכבר היו כמה גזרות קשות על ישראל רחמנא לצלן מעתה. ועוד דבר מזה הרבה, שצריכין להתפחד מאד מאלו הגזרות הנשמעים חס-ושלום ושללא להחזיק אותם לדבר קל, רק צריכין להעתיק ולהתפלל ולצעק ולהתחנן הרבה הרבה לפני השם-יתברך, אולי יעתר ה' שנוקה לבטלם, כי בודאי תפלה וצעקה מועיל תמיד.

ועין בהשיחה (חיי"מ סי' קט"ז) השיכה להתורה "לשמש שם אהל בהם" (ליקו"מ ח"א, סי' מ"ט), שם מבאר עוד כמה וכמה היה מתנגע אז בעתים הללו על אודות הפונקטין שנשמעו אז, והן הן הגזרות שיצאו בימינו, בעונותינו הרבים, שש-עשרה שנה אחר הסתלקותו, ובזכות תפלתו נתעכבו עד הנה, והלואי היו מציתים אותו להרעיש ארץ ומלואה מקדם, לעסק הרבה בתפלות וצעקות להשם יתברך כרצונו, בודאי היו מתבטלין לגמרי: (- חיי מוהר"ן, סימן ו').

אמר כשהמוח נתייגע מהלימוד או צריכין לשוח ולדבר שיחות חולין עם בני אדם כדי לפקח דעתו והשיחה הזאת היא כמו שינה שהיא נייחא להמחין ושיחה כזו אינה בכלל דברים בטלים חס ושלום כלל, אדרבא היא מצוה גדולה ועל זה אמרו רבותינו זכרונום לברכה ביטולה של תורה זהו קיומה. כמו שכתוב "עת לעשות לה' הפרו תורתך" כי אם לא יתבטל קצת לפקח דעתו בשיחה אזי חס ושלום יתבטל מכל וכל. וענין זה נזכר בדברי רבותינו זכרונום לברכה בהספר הראשון בהתורה "רבי יוחנן משתעי" וחזונו האי כוורא וכו'. עיין שם ובספר ליקוטי תנינא בהתורה המתחלת בענין הנהגת הפשיטות של הצדיק האמת בסימן ע"ח עיין שם שלפעמים צריכים להיות איש פשוט ממש עיין שם היטב: (- שם סימן תקל"ג).

הקדמה

רבנו מבאר כאן סוד ביטולה של תורה היא קיומה, שהוא רק עד שתמלא הארץ דעה כמים לים מכסים ע"י משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, ובלק"ה ביכנ"ס (ב' ו') מבאר עומק הענין סוד הדביקות שהוא יחוד דעת ואמונה ועל ידו מתקיים העולם ומבאר סוד היחוד שראשיתו תמיד בברור שברי הכלים ועל כן יש בו תמיד אחיזת הקליפות. ומבאר שאחיזת הסט"א היא בחי' קליפת עשו וישמעאל שהם ראשי ע' אומות שהשעה משחקת להם בעולם הזה ורק הדעת הנפלא שיגלו שני המשיחים היא תבטל את הכח שלהם להסיר את הדעת שלנו ממנו ית', כי יגלו תורה כזו שתגרום הרגשת מציאותו ית' כל כך, שיבטל כל ענין שסוכך על עיני השכל, ואזי לא יפסק הדביקות, כיון שגם בבחי' ירח יהיה אורו כאור החמה. בבחי' שיחת ת"ח צריכה תלמוד כמבואר בבעש"ט עה"ת בראשית קז/א.²

ולכאורה צ"ע שרבנו אומר כאן שגם הצדיק מוכרח להפסיק מדבקותו והבעש"ט אומר שאסור שיפסיק, ולכאורה לדברי רבנו שע"י הדעת של שני המשיחים יתבטלו הענין המכסין על עיניו ולא יוצרכו להפסיק הדביקות א"כ הצדיק הגדול שכלול משני המשיחין בוודאי זכה לשכל צח בלא ענין (עיין גם תורה עו) ומדוע שיצטרך להפסיק מדבקותו.

ואולי זה החידוש של רבינו ע"י שזכה להגיע לא"י זכה להשגה המבוארת בתורה עח תנינא שם מבואר שהצדיק הגדול צריך להיות לפעמים איש פשוט כדי להמשיך חיות לפשוטים מאוצר מתנת חינוך שהחיה את העולם קודם קבלת התורה דהיינו מהתורה הנעלמת בעשרה מאמרות עי"ש. וידוע שהבעש"ט לא הצליח להגיע לא"י כנראה כי לא ידע את הסוד הזה שצריך להיות איש פשוט בקטנות דקטנות כדי להגיע לא"י שהיא גדלות דגדלות כמבואר שם, לכן גם סבר שצדיק הגדול שזכה לתקן בחי' משיח שלו אסור שיבטל מדבקותו.

לכאורה צ"ע כיון שהבעש"ט מדבר משיחת חולין, אולי זה בחי' ביטול הדבקות כלפי דבור תורה של הצדיק. אבל לפי מה שדייקנו בסוף התורה שע"י שיתחברו שני המשיחים בן יוסף ובן דוד הם ילמדו דעת בעולם עד שתבטל

² ספר בעל שם טוב על התורה - פרשת בראשית אות קז. שמעתי מפי קדוש הבעל שם טוב ז"ל על מאמר רז"ל (סוכה כא:) שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכין לימוד, והוא כי עיקר שלימות כל צדיק וצדיק הוא שלא יפסק הדביקות שלו מאתו אפילו רגע אחת, גם בכל דיבוריו כאשר יצטרך לדבר עם בני אדם דברים הצריכים לעניני העולם, יראה שידבר בענין שלא יפסק הדביקות חלילה, ואפילו בעשיית איזה מצוה יזהר מאוד בזה, כי כאשר הוא חושב בענין העשייה של המצוה, אז אפשר שיתעלם ממנו הדביקות, לזה צריך זריזות מאוד לזה, וזהו שכווננו רבותינו ז"ל שצריך ללמוד פז) לדבר שיחת חולין המוכרחים לדיבורו, שאל יפסק הדביקות כנ"ל: (דברי משה פ' וירא ופ' חיי):

קליפת עשו וישמעאל ואז לא יהיה צורך בביטול הדבקות כי יהיה אור הלבנה כאור החמה ולכאורה קשה אם לא יופסק הדבקות הרי לא יוציא הצדיק את ראשו מהמים וא"כ יהיה תמיד בבחי' חמה? אבל מלשון רבינו שאומר שיהיה אור הלבנה כאור החמה מבואר שכן יוציא את ראשו מהמים אלא שגם כשיוציא הראש מהמים ויהיה בבחי' לבנה לא יופסק הדבקות כי יהיה אור הלבנה כאור החמה וצ"ע א"כ מה החילוק ביניהם? ונראה שהחילוק הוא שבבחי' לבנה אזי גם שיחת חולין תהיה דביקות כדברי הבעש"ט הנ"ל, וזה החידוש שכיון שיהיה אור הלבנה כאור החמה לכן גם שיחת חולין יהיה בדביקות כמו ע"י דבר תורה.

ובאמת זה חידוש שצריך ביאור מדוע גם כשיתבטלו העננין דמכסין על עינין עדיין יהיה צורך להוציא את הראש מהמים. ואולי שגם אז יהיה רב ותלמיד והרב יצטרך לרדת ממדרגת הדבקות שלו כדי ללמד את התלמיד וזה מחדש רבינו שאעפ"כ יוכל להישאר בדביקות גם במדרגת השכל של התלמיד.

עוד נ"ל מדכתיב דלעתיד לבוא ילכו מחיל אל חיל משמע שיהיה איזה הפסק בין חיל לחיל שזה בחי' הוצאת הראש מהמים, וצ"ע.

צ"ע כי ברישא ממה שביאר שביטולה של תורה היא קיומה נראה שהדבקות של הצדיק היא העיקר אלא שמחשש התגברות הקליפה מוכרח להפסיק, אמנם בדיעבד כיון שבטל מדבקותו אז הוא מלמד את התלמיד בבחי' יפוצו מעינותיך. אבל בפנים דייקנו מלשוננו שאמר שהלבנה לא מאירה אלא בהסתלק השמש, משמע שהיה טוב שהלבנה תאיר, אלא דשרגא בטיהרא לא ניכר, משמע שרק בגלל שא"א לרב ללמוד בשעת הדבקות, כי כדי ללמד חייב להוריד עצמו למדרגת התלמיד, לכן אינו מלמד, משמע שללמד עיקר כמ"ש יפוצו מעינותיך, אלא שכדי ללמד צריך בעצמו ללמוד תחילה, וכשלומד בעצמו הוא בבחי' שמש ולא יכול ללמד.

מוהרנ"ת מבאר שדווקא ע"י שיתחברו שני המשיחים בן דוד ובן יוסף תבטל קליפת עשו וישמעאל. ולפי הזוהר פנחס רמו: נראה שהכוונה להתכללות שלהם זה בזה עיין בזה לקמן וכן להבין החילוק ביניהם ושיש צדיק שכלול משניהם יתבאר שם. ועיין גם מגלה עמוקות אופן קנו ואופן רן

ובענין הקושיא הנ"ל מדוע המשחין מקבלים מהדג דהיינו מהצדיק הגדול הרי משיח בוודאי יהיה הצדיק הגדול ביותר, מבואר בזוהר פנחס הנ"ל וכן במגלה עמוקות קנז¹ ששני המשיחים מקבלים מיעקב אבינו וממשה רבנו.

סוד ההכרח של ביטולה של תורה לצורך קיומה מבואר באריכות בלקוטי הלכות נדה ב'

וזה קיצור הדברים שם בתוספת ביאור.

בתחילה מבאר רבנו סוד כח האמונה שהיא נפלאות תמים דעים שפרא בהכמתו הגדולה כח בשכל האדם שיהיה לו כח לצמצם ולסלק דעתו ולהאמין באמונה לבד על-ידי כח הרשימו שנשארה בהדעת, אפלו לאחר הסתלקות הדעת, פי אף-על-פי דאיהו לא חזי מזליה חזי, פי אף-על-פי שאינו מבין הדבר בשכלו, אף-על-פי-כן מבין מרחוק, שראוי לו להאמין. וזהו פחינת צדק פד אתחברת בה אמת אתעבדת אמונה, הביאור נראה לי שתחילה ברא את הצמצום הקדוש שהוא כח שיש באדם לבטל את הישות העצמית, כי הישות לא נצרכת לזולת לכן אינה צריכה את מדת הביטול, והקשר עם החוץ הוא רק ע"י כח הביטול שמאמין גם במה שלא רואה, כי פנימיות הזולת הוא נעלם, ועל כן כל אדם בעולם יש לו כח ביטול, כי העולם נברא עם כח הצמצום, אע"פ שגם בזה יש בחירה אבל רוב העולם מוכרח לזולתו וזה ע"י ביטול.

אבל עיקר הבחירה היא על המילוי שממלא את החלל הפנוי של הצמצום.

והוא מתחלק לשנים, כי תחילה צריך לידע להיכן להפנות את הביטול ובה עוסק מוהרנ"ת כאן שעל זה נאמר צדק כד אתחבר בה אמת וכו'.

ואחרי שמתבטל למקום הנכון, אזי אמונה היא כלי קבלה שמקבל חכמה מזה שמתבטל אליו. נמצא שתחילה צריך אור אמת שהוא המכווין את הביטול למקום הנכון שלא יהיה ח"ו עבודה זרה. ואח"כ צריך לחזק את כלי האמונה כדי לקבל יותר ויותר עוד ועוד חכמה מאותו מקום.

¹ מגלה עמוקות רישא וסיפא דאופן קנו - ...משה ראה במראת הסנה אלו ב' משיחין, כי בלב"ת אש (שמות ג ב) בגימטריא משיח ב"ן דוד, וזהו שאל"ף של אש היא גדולה, כי אל"ף היא בסוד תרין משיחין ומשה, על דרך דאיתא בזוהר (ח"ג רע"ח ע"ב) תרין גרפינ דיונה אינון לקביל תרין משיחין, גופא דיונה איהו לקביל משה, והוא צורת אל"ף, כי האל"ף יש לה יו"ד למעלה יו"ד למטה שהם סוד ב' משיחין, יו"ד למעלה משיח בן דוד, יו"ד למטה משיח בן יוסף, ו' באמצע הוא משה.

....וזו"ש אתה החלות להראות בתחלת שליחותי מראות הסנה א' גדולה של אש, הרומזת עלי ועל תרין משיחין, את גדלך משיח בן דוד י' עילאה, ואת ירך החזקה משיח בן יוסף י' תתאה, אשר מי אל הוא סוד ו' בריח התיכון, אשר יעשה כמעשיך יו"ד עילאה מסיטרא דחסד, וכגבורתך יו"ד תתאה מסיטרא דגבורה, לכן אעברה נא ואראה את הארץ ושם אקרב השתי משיחין. והשיב לו הקדוש ברוך הוא רב לך, כי אין המשיחין באים אלא באלף הששי שהוא בסוד הו', כדאיתא בזוהר (ח"ג רע"ע א"א) על פסוק (בראשית כט ז) הן עוד היום גדול, והו"ו היא בסוד משה, ואם כן עוד זמן רב הוא לך, ר"ל לדרגא דילך שהוא האלף הששי שהוא בסוד ו'.

ויש כאן קושיא איך אפשר שיש באמונה שכל לדעת להיכן להתבטל ואעפ"כ היא נקראת אמונה דהיינו סילוק שכל, ומוהר"ת מבאר זאת במאמר חז"ל אע"ג דאיהו לא חזי מזלי חזי. דהיינו שיש לכל אחד הרגשה פנימית בלב לדעת היכן האמת.

אמנם כח הביטול כשלעצמו רוב העולם מפנים אותו לשקר, וכח הביטול הזה לא נקרא צדק. כי מה שציטט מהזוהר "צדק כד אתחבר בה אמת וכו'" מבואר בפתח אליהו שמלכות הנקראת צדק, כבר יש בה קצת אמת, שעל כן נקרא צדק מלכותא קדישא, כי הזוהר מדבר מאדם שמאיר לו מעט אמת רק כדי להימצא בגבול הקדושה, ומקיים מצוות מתוך הכרח ומצוות אנשים מלומדה ולא ברצון, ועל זה אומר שצריך להוסיף אמת כדי להפוך מצדק לאמונה שאז העבודה בחיות ורצון.

והחידוש של מוהר"ת כאן הוא מהיכן מגיע לאדם האמת הראשונה לכוין את הביטול למקום הנכון ומבאר שזה מהרשימו שנשאר בחלל הפנוי,

ומוהר"ת בתחילה מכנה אמונה את הצמצום דהיינו כח הביטול ובהמשך מכנה בשם אמונה את רושם האמת הזה שנשאר בחלל הפנוי.

באות ג' - מבאר ששכל מקיף להכניסו שיהיה פנימי זה ע"י שעושה לו חלל של אמונה וכמבואר בספר המידות ובתורה צא שע"י שמאמין זוכה להבין. אבל קודם שמאמין בדבר אזי הוא בבחי' א"ס לגביו כמבואר בתורה כב (סוף אות ט') כי מלכות דיצירה היא א"ס לגבי כתר דעשיה. לכן עד שמאמין בדבר אזי הוא א"ס וצריך לעשות חלל פנוי ע"י אמונה ואזי יזכה להמשיך קו ההבנה בתוכו.

וְאִזּוּ בְּשֵׁהוּא חֲזָק בְּאִמּוּנָתוֹ אֲזִי ה' יִתְבָּרַךְ מְאִיר עֵינָיו וּמְבִיֵן אַחַר כֵּן הַדְּבָר בְּשִׁבְלוֹ, שְׁזָהוּ בְּחִינַת הַמְּשַׁכֵּת הָאוֹרוֹת וְהַמְּדוּת לְתוֹךְ הַחֲלָל הַפְּנוּי, לְתוֹךְ הַצְּמִצּוּם שֶׁהִיא בְּחִינַת הָאִמּוּנָה בְּנִ"ל

כי כל השגה היא בחי' לעשות ממקיף פנימי כמבואר בתורה כא. ומקיף היינו ידיעה שמתגלה לאדם, והיא למעלה מהשגתו בבחי' א"ס, וצריך לעשות חלל ע"י אמונה. ותחילה הוא מסתפק בו ואח"כ מסלק חכמתו ומאמין בו, אבל רק כשהאמונה בזה תהיה בבחי' בטחון דהיינו שאין לו בו ספק כלל עד שמוכן לעשות מעשה וכאילו רואה את הדבר בעצמו, רק אז יש לו כלי אמונה ראוי להבין את השכל הזה.

אבל אם ינסה להבין אותו לפני שבטוח באמיתותו מצד אמונה אזי ישבר הכלי אמונה ותבטל ממנו האמונה בדבר הזה דהיינו שבירת כלים.

על כן כששומע דיבור מהצדיק לא ינסה להבין קודם שמאמין בו בהחלט גמור. כי יש יצה"ר לא להאמין לפני שמבין וזה שבירת כלים כי מנסה להבין לפני שמאמין ואזי אין אפשרות כלל להבין.

אות ד' - וזה היצה"ר של הריסה להבין לפני שמאמין דהיינו להבין למעלה ממדרגתו זה וזהמת חטא עץ הדעת. אות ה' - כלל הדבר כשזוכה להחזיק באמונתו ימים ושנים ועובד ה' בתמימות ופשיטות אזי אם יזכה יחמול עליו הש"י ויפתח לו שבילי השכל להבין מעט בידיעתו ית' וגם אז מוכרח לסמוך רק על אמונה ולא להרוס במופלא ממנו, כי האמונה היא ראש אמצע וסוף קיום העולמות.

אות ו' - וכשזוכה להשגה בכלי האמונה זה בחי' יחוד קב"ה ושכינתיה, ועי"ז נולדים מוחין חדשים כי ישראל שרש נשמתם מהאמונה ובאיתערותא דלתתא איתער לעילא, ואע"פ שזה היחוד והדבקות יקר מאד שְׁזָהוּ עֵקֶר קִיּוּם

וּשְׁלֵמוֹת פֶּלַ הָעוֹלָמוֹת, צָרִיךְ לִבְטֹלוֹ מִיָּדֵי פֶעַם.

כי בכל עת שצריכין לגלות אלקותו יתברך, דהיינו להמשיך הדעת לתוך האמונה, שְׁזָהוּ בְּחִינַת יְחִוּד וְזוּג בְּנִ"ל, אֲזִי צְרִיכִין לְעוֹרֵר תְּחִלַּת הַצְּמִצּוּם, וְעַל-כֵּן צְרִיכִין לְבַרֵּר בְּרוּרֵין מְשַׁבְּרֵי פְלִים, כִּי עַל יָדָם יִכּוֹלִין לְעוֹרֵר וּלְחַדֵּשׁ הַצְּמִצּוּם הָרִאשׁוֹן, עַל-יְדֵי שְׁחֻזְרֵין וּמַעֲלִין הַפְּלִים הַנִּשְׁבְּרִים לְמִקּוֹמָן שֶׁשָּׂרְשָׁם מִהַצְּמִצּוּם הָרִאשׁוֹן, וּמְחַמֵּת שְׁבָאֵלוֹ הַשְּׁבְרֵי פְלִים נֶאֱחָזוּ הַסְּטָרָא אַחֲרָא וְהַקְּלָפוֹת מְאֹד מְאֹד, עַל-כֵּן צְרִיכִין לְהִיּוֹת אִישׁ חַיִל וְגִבּוֹר גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד מִי שְׂרוּצָה לְעֵסֶק בְּזָה, לְיַחַד יְחֻדִים וּלְזוּג הַמְּדוּת כְּדֵי שְׁלֹא יִתְגַּבְּרוּ בּוֹ הַכְּפִירוֹת, שֶׁהֵם הַקְּלָפוֹת שְׁנִקְרְאוּ אִים "אֱלֹהִים אַחֲרִים" בְּחִינַת כְּפִירוֹת שְׁנֵאֲחֻזִין בְּשְׁבְרֵי פְלִים וְהֵם הֵם בְּחִינַת הָעֲנָנִין דְּמִכְסֵין עַל עֵינֵין הַנִּ"ל, וְעַל-כֵּן צְרִיכִין לְשַׁמֵּר מֵהֵם מְאֹד, וְאֶפְלוּ מִי שְׁהוּא אִישׁ חַיִל וְיֻדַע לְהַשְׁמֵר מֵהֵם, אָף-עַל-פִּי-כֵן אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהִיּוֹת דְּבוּק תְּמִיד שְׁלֹא יִתְגַּבְּרוּ, חַס וְשְׁלוֹם, הָעֲנָנִין דְּמִכְסֵין עַל עֵינֵין, שֶׁהֵם הַכְּפִירוֹת, דִּהְיִינוּ הַקְּלָפוֹת הַנִּשְׁאָחִין בְּהַשְּׁבְרֵי פְלִים שְׁעוֹסְקִין לְבַרֵּר אוֹתָם עַל-יְדֵי הַדְּבָקוֹת וְהַיְחֻד בְּנִ"ל:

צ"ע כוונתו במה שאומר שכל השגה חדשה צריך לברר מחדש שבירי הכלים, ואולי כי כל אחד בהיותו עובר בבטן אמו לימדו מלאך את כל התורה כולה ונשכח ממנו בלידה, נמצא שכל התורה השייכת לי, כבר נמשך בי אלא שנשברו הכלים, וכל לימוד והשגה היא תיקון הכלים הנשברים מכח הרשימו של האור שכבר האיר בהם בלימוד הראשון כשהייתי עובר בבטן, כי אם ינסה להשיג השגה חדשה שלא למד בבטן אימו אזי מוכרח שישבר הכלי כי הכלל שהנקודים קדם לברודים, אבל כשמברר מהכלים השבורים אזי בונה כלים שכבר יש בהם רשימו ואפשר להם לקבל האור כיון שכבר היה בהם,

אלא שכאן האליה וקוץ בה שכיון שהם מתבררים משבירי הכלים ששם אחיזת הסט"א שהיא בחי' שבירת כלים לכן יש בכוחה להתגבר ולבטל את הצמצום של האמונה אם לא נותנים לה חלקה מידי פעם ע"י ביטול ההשגה. ואפילו כשנותן לה חלקה צריך להיות גיבור ואיש חיל וחזק באמונה כדי שלא ליפול לכפירות על ידה,

וכנ"ל שזה הטעם שעד שלא חזק באמונה מאד אסור לו לנסות להבין, כי ההבנה היא ברור שברי כלים שבהם אחיות הקליפות שהם כפירות.

אות ח' – מבאר סתירה שיש כאן שהאמונה היא סילוק השכל אבל היא צריכה חיזוק ע"י עוד שכל, וכשמכניס בה שכל אזי מתעוררות הקליפות שהן כפירות ומבאר שבתחילה ההכרח לסלק את השכל ולחזק את האמונה מאד ואז בזהירות להכניס בה שכל וכשהמח חלש ונחלשת האמונה צריך לבטל קצת כי אז אסור לנסות להבין כנ"ל שהבנה מותר רק לתוך אמונה חזקה מאד. וזה בחי' נדה שהתגבר בה הכפירות אזי אסור היחוד וזה בחי' ביטולה של תורה הוא קיומה כשמתטהרת אזי היא בחי' אמונה חזקה ומותר היחוד דהיינו הדבקות והבנת התורה.

אות ט' – דם נדה בחי' מיעוט הירח נמצא שבמולד היא נעלמת וטובלת והולכת וגדלה דהיינו בחי' יחוד ובאמצע החדש היא מתחילה להתמעט זה בחי' דם נדות שהיחוד אסור עד המולד בבחי' בטולה הוא קיומא, ועל כן הטהרה ע"י מים דייקא בחי' נפוץ מיא מתרי אוסייא כתרי נהרות שבסוריא, שע"י מימי הדעת נתבטלו הענגין דמכסיין על עינא. וכשנטהרת אזי מותר היחוד דהיינו הדבקות בתורה, וע"י שני המשיחים אזי יתבטלו הענגין דהיינו הכפירות בחי' דם נידות ואזי יהיה אור הלבנה כאור החמה בחי' אמונה חזקה וטהורה וא"צ לבטל מהיחוד.

על-ידי כל מיני פגם הברית נפגם הדעת, כי הזיווג תלוי בדעת, כמו שכתוב, "והאדם ידע וכו'", כי משם נמשכת הטפה כידוע. ועקר פגם הדעת שנפגם על-ידי פגם הברית הוא מה שמפשיט הדעת מן האמונה, ... ועל-כן על-פי רב הנואפים הם אפיקורסים גדולים, או שהם חולקים על צדיקים וכשרים אמתיים, שזהו גם כן בחינת כפירות, כי באמת הכל אחד בשמאמינים בצדיקים, מאמינים בה' יתברך. כי אי אפשר להאמין בה' יתברך בלא אמונת הצדיקים, ... וכמו שאמר רבנו, זכרוננו לברכה, כמו שה' יתברך נמצא בודאי, כמו כן נמצאים צדיקים בודאי בכל דור ודור,

וזה שנאמר בזהר הקדוש; שעל פגם טפי המח אין מועיל תשובה, וכמו שאמר רבנו, זכרוננו לברכה בפרוש בפה מלא, שבאמת מועיל תשובה אפלו על חטא זה, אף הפונה היא שקשה לו לשוב, מחמת שדעתו נפגם מאד וכשירצה לשוב בודאי יתגברו עליו הכפירות והבלבולים, ומחמת זה לא יוכל לשוב, אכל אם הוא רוצה לחוס באמת על נפשו, להציל נפשו מן השאול תחתיות ומתחתיו וישליך ויסלק שכלו לגמרי באלו אין לו שום שכל ודעת כלל, ויסמוך על אמונה לבד ויאמין בה' יתברך ובצדיקים אמתיים, בודאי יזכה לשוב אל ה' וירחמהו ואל אלקינו כי ירבה לסלח, אמן ואמן.

על-כן כשעוסק איזה שעות בתורה ועבודה, מתיגע מחו ומתבלבל וכל מיני בלבולים שבעולם כלם נמשכין מבחינת הענגין דמכסיין על עינין הנ"ל. שהם בחינת כפירות פגם אמונה ומחם משתלשלים ונתהוים כל מיני בלבול הדעת שבעולם, ועל-כן כשהאדם רואה שמחו נתבלבל מעבודתו שעסק איזה שעות, בהכרח הוא צריך לתת ניקח להמחין ולהתבטל מעבודתו ולישן קצת, או לדבר שיחת חליץ עם בני אדם וכיוצא בזה, שזהו גם כן בחינת שנה, כמו ששמעתי מפי רבנו, זכרוננו לברכה. ואז בשעת השנה והבטול שהוא גם כן בחינת שנה, אז מחו נסתלק ונתבטל ונכלל בתוך האמונה הקדושה בבחינת חדשים לבקרים רבה אמונתה, כמו שאמר רבנו, זכרוננו לברכה בהתורה "אשרי העם", המדבר משנה סימן לה). אבל צריך להזהר לא לבטל יותר מדאי ולא פחות מדאי.

עד כאן ההקדמה

בתורה זו מבאר רבנו מעשה שסיפר רבי יוחנן בגמ' (ב"ב ע"ד)

תורה טז

רבי יוחנן מישתעי

¹ תורה זו לשון רבינו ז"ל נאמרה בשבת קדש בסעודת שחרית באמצע קיץ שנת תקס"ג. (חי"מ אות ו ועי"ש)

² מתרצו - משתעי

זמנא חדא הוה קאזלינן בספינתא. וחזינא האי כוורא דאפיק רישו' ממיא. ודמיא עיני' כתרי סיהרי, ונפוץ מיא מתרתי אוסיא, כתרי מברי דסורא
 [ת/ח] רש"י ונפוץ ושפך. אוסיא נחיריו. מברי דסורא' נהרות שבסוריא יא [כ].

פירוש – רבי יוחנן סיפר פעם אחת הלכנו בספינה וראינו הדג שהוציא ראשו מהמים ושתי עיניו היו דומות כמו שני ירח ושפך משני נחירי חטמו מים כמו שני נהרות שבסוריא.

ורבנו מבאר – שרבי יוחנן רמז בזה לצדיק שמכונה דג שכשמוציא ראשו מימי החכמה העליונה דהיינו הדביקות בו ית' אזי עיני שכלו הם בבחי' ירח (כי בזמן דבקותו הם בבחי' שמש) ומשני נקבי חטם הדג דהיינו צדיק יצאו מימי דעת שהם שני המשיחים בן יוסף ובן דוד והיו כשני נהרות שבסוריא דהיינו כנגד קליפת עשו ושמעאל שהם ראשי הע' אומות שסרו ממנו ית', והם העננין שמכסין על עיני השכל שבגלגלם צריך הצדיק להוציא ראשו מימי החכמה מידי פעם, וע"י שיתחברו שני המשיחים וישפיעו מימי הדעת בעולם יתבטלו שתי קליפות אלה עד שכל הגויים יטו שכם אחד לעבוד את הש"י. ויתבטלו העננין המכסים על העינים ולא יצטרך הצדיק לבטל מדבקותו.

צ"ע גדול כיצד יתכן ששני המשיחים מקבלים מהצדיק הרי משיח הוא הצדיק הגדול ביותר כמבואר בכללים של ראב"ן וכן ידוע בספרים שליחידה דיחידה יזכה רק המשיח (ורבנו זכה כיון היה במדרגת משיח).

ואולי הכוונה שיש צדיק עליון שנכלל בפרצוף אריך אנפין, כמבואר בתורה ב' שמשח מקבל רוח חיים מחטם דאריך ומשיח הוא צדיק תחתון מרכבה לזעיר אנפין שאע"פ שיהיה האדם השלם ביותר שאפשר להיות בעוה"ז אבל כיון שהוא בעוה"ז יהיה בבחי' מקבל חיותו מהצדיק העליון, שהוא עליון רק מצד שכבר אינו בגוף. וצ"ע. והוא רחום יכפר עוון. ויש לדחות דא"כ אין סיבה שהדג יוכרח להוציא ראש מהמים הרי הוא לא בעוה"ז.

ועיין בזה לקמן בארנו שמשח והדג הם אחד כשהדג ראש במים והם שנים כשהדג ראשו בחוץ

וחזינא האי כוורא, שהוא הצדיק, המכונה בשם דג כידוע (יג'נ"ד/ט"ו), דאפיק רישו' ממיא ודמיא עיני' כתרי סיהרא^{טו}, ונפוץ מיא מתרתי אוסיא, כתרי מברי

¹ בתרלד ומתצו - ונפוץ

¹ פירוש – רבי יוחנן סיפר פעם אחת הלכנו בספינה וראינו הדג שהוציא ראשו מהמים ושתי עיניו היו דומות כל אחת כמו ירח ושפכו שני נחירי חטמו מים כמו שני נהרות שבסוריא.

² גרסת תלמוד בבלי בבא בתרא דף עד. רבי יוחנן משתעי זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן הווא כוורא דאפקיה לרישיה מימא ודמיין עינייה כתרי סיהרי ונפוץ מיא מתרתי זימיה כתרי מברי דסורא.

רשב"ם – אוסיא – נחיריו, ל"א מתרתי זימיה מיא והיינו נמי נחירי: מברי דסורא – נהרות שבסורא:

עין יעקב על מסכת בבא בתרא אות (ס) – שם רבי יוחנן משתעי, זימנא חדא הוה קאזלינן בספינתא, וחזינא הווא כוורא דאפיק רישו' (ממיא) (מ"מא), ודמיא עינייה כתרי סיהרי ונפוץ מיא מתרתי (אוסיא) כתרי מברי דסורא.

רש"י על עין יעקב (מהדור' קניגסברג תרח) – מברי כו' – נהרות שבסוריא. צ"ע אולי זה רשב"ם, עכ"פ רשב"ם על עין יעקב (מהדור' וילנה תרפג עם כל המפרשים) גרס מברי דסורא – נהרות שבסוריא

צ"ע איזה נהרות יש בסוריא כי פרת וחידקל הם בעירק ולא בסוריא

העיר סורא היא בבבל סמוך ממערב לנהר פרת (נראה שהיום נקראת כופה) שם הקים האמורא רב בית מדרש גדול וחשוב ואחריו היה רב הונא בראש המתיבתא. המתיבתא היה קיימת עד סוף תקופת הגאונים כחמש מאות וארבעים שנה ובנו של רב האי גאון היה אחרון.

³ בתשכט - רשב"ם

⁴ מתרצו - דסורא

⁵ במנוקדים - בסורא, ובקורן אדסער תשסז - בסוריא

⁶ כך גרסת רשב"ם על עין יעקב אבל בגמרות שלנו הגרסא בסורא

⁷ עיין מאורי אור ערך דג

⁸ עיין לק"ה סימני דגים שהורים הלכה ד' אות א' והלכה ה' אות א' ועיין הקדמת הוהר דף ו. שהצדיק הגדול שם מכונה חד נונא דאסחר בימא רבה וע"ש פ' בלק דף קפו. שהינוקא היה בנו של המנונא סבא המכונה נונא רבה דג הגדול. וע"ש פ' כי תצא דף רעת: נונא רבה אודמן לגביה. דהוא רב המנונא סבא שבא מג"ע.

במקדש מלך השלם בראשית עמוד לז שם סבא גמט סג הרומז לבינה והמנונא עצמו הוא חד נונא דהיינו יסוד דאבא כי יסוד מכונה דג שהוא פרה ורבה, והיה משוטט בימא רבה שהיא הבינה לכן נקרא המנונא סבא. וכן מבואר בהקדמת הוהר דף ו. שהטעיה שאמר שהוא בנו של נונא רבא דאסחר בימא רבא דהיינו הדג הגדול המשוטט בים הגדול שהיא החכמה העליונה באמת היה המנונא סבא בעצמו ע"ש מתוק מדבש ועיין מקדש מלך השלם הנ"ל עמוד מא שיותר נראה שנצוץ אביו היה מתנוצץ בו ע"ש. עוד במקדש מלך השלם פרשת ויחי דף רכה. מבואר שהמנונא סבא גלגול משה רבנו, וכן מבואר בספר הגלגולים פרק לה.

דסורא. וטעם שהיה מוציא ראשו מהמים דהיינו ממיימי ים החכמה העליונה כי א"א לצדיק להיות מחשבתו משוטט תמיד בחכמות עליונות, כי לפעמים צריך לצאת לחוץ לעסוק בדברי העולם [י"ז]/[י"ח] בלק"ה נדה ב' מאריך מוהרנ"ת לבאר העניין ומשמע שם שכלל עניין הדביקות היא הבנת סודות התורה דהיינו מה שמקיף את שכלו הוא מעמיק ומשתדל להבין בשכלו, וצריך לזה אמונה חזקה מאד, כי תחילה מקבל הקדמה של חכמה והיא בבחי' מקיף וצריך לסלק חכמתו ולהאמין בה באמונה שלימה עד שבטוח באמיתתה, ואזי יזכה שיכנס בשכלו ויהיה שכל פנימי/ט, אבל עד שמאמין בה בשלימות אסור לנסות להבין אותה, והטעם לזה כיון שכל הבנה בתורה היא ע"י ברור שברי הכלים, כי כל התורה השייכת לאדם כבר למד בבטן אמו אבל בלא כלים לכן בלידה נשברו הכלים ונשכח הכל וכשרוצה ללמוד תורה צריך לחזור ולחבר הכלים השבורים וע"י הרשימו שנשאר בהם אזי בחיבור החזור שמחברן כעת הם נעשים חזקים וראויים להחזיק את ההשגה שרוצה להשיג, ועיקר הכלי הוא האמונה שמאמין בדבר שרוצה להבין, ועיקר היגיעה היא להתחזק באמונה באמיתות הדבר, אבל כיון שהם שברי כלים, יש בהם אחיות הסט"א, שייקתה ממתת המלכים ושברי הכלים, לכן היא מתגברת בשעת ברור השברי כלים, דהיינו בשעת המאמץ הגדול להתחזק באמונה באמיתות השכל שרוצה להבין, ועל כן אם ינסה להבין קודם שמאמין אזי ישברו הכלים ויפול לכפירה בשכל הזה דהיינו שלא יזכה להבין אותו ועוד גם אפשר שיתגברו הקליפות להפילו בכפירה ממש לכן כרוצה להבין שכלים גבוהים צריך גם להקדים אמונה חזקה בדבר ולא לנסות להבין מה שעדיין אין לו בה אמונה חזקה כי לפי מדרגת האמונה שלו זה נחשה הריסה ובמפלא ממך אל תחקור, וגם כשמאמין ועוסק בהבנה מתגברים הקליפות לייגע מוחו ולעייף אותו להפילו מהאמונה לכן צריך לבטל מידי פעם מדביקותו כדי לתת ניהא למוחין לחזקם וגם לתת לסט"א חלקה שלא תתגבר לקחת יותר, כמ"ש

^{טו} עיין מאורי אור ערך דג – דג נקרא היסוד בבחי' החסדים ד"ג גמט' ז' והוא השט בימים ובנחלים שהוא יסוד דנוק' דג גדול יסוד אבא גם יסוד דכורא בעת הגדלות ודג קטן יסוד זעיר: עוד שם ביאיר נתיב לעיין בתיקוני זהר תיקון כא דף נג עה"פ וימן ה' דג גדול וכו' עי"ש כמה פי' על דג ועיין לעיל ערך גד והמ"מ שם.

ובזוהר ויקרא מ"ב. – רעיא מהימנא: דגים וחגבים אינם טעונים שחיטה, אלא אסיפתם היא המתרת אותם, הכי מארי מתיבתא אין צריכין שחיטה, אלא דאתמר בהון, (בראשית מט לג) ויגוע ויאסף אל עמיו. מה נוני ימא חיותן בימא, אף תלמידי חכמים מארי מתניתין, חיותייהו באורייתא, ואי אתפרשן מנה, מיד מתים. (נ"א תנאין) תנינא דמתניתין, דבה אתרבי, כנוני ימא, ואי אינון דביבשתא יעלון למיא, ולא ידעין לשטטא, אינון מייתין, אבל אדם (דאינון מארי קבלה, אינון לעילא), דאיהו לעילא מכלהו, אתמר ביה, (שם א כו) וירדו בדגת הים ובעוף השמים. דאינון מארי מתניתין תנינא, התנין הגדול, (ישעיה כז א) נחש בריח, לקבל (שמות כו כח) והבריח התיכון בתוך הקרשים. בזמנא דתנינן מארי משנה אית בהון מחלוקת, ומקשינן דא לדא חד בלע לחבריה, והאי איהו תלמיד זעיר שלא הגיע להוראה, ומורה, חייב מיתה, ואי אינון שוין דא לדא, ואית בהון מחלוקת וקושיא, אתמר בהון (ס"א לבסוף) (במדבר כא יד) את והב בסופה, ואוקמוה אהבה בסופה. (ע"כ הרעיא מהימנא): ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

ועי"ש גם בדף רע"ח:

לק"ה סימני דגים טהורים ד' אות א – ועל כן הצדיק מכונה בשם דג כמו שכתוב וידגו לרוב כמו שכתב רבינו ז"ל (בסיוט ט"ז) כי דגים גידולן במים שהם בחינת צדקה שזוהו בחינת הצדיק שכל גידולו על ידי צדקה. כי הצדיק ממשיך כל הצדקות בעולם כי הוא מצדיק ומוכה ישראל ומטה את לבם להשם יתברך שיתנו צדקה ויקיימו את התורה שנקראת צדקה והוא מקבל כל הצדקות ומשפיע אותם לכנסת ישראל וממשיך כל ההשפעות והברכות לישראל כידוע.

לק"ה סמני דגים טהורים ה' אות א – כי הצדיק מכונה בשם דג כמוכא בדברי רבותינו ז"ל ובספריו הקדושים. כי הדגים גידולן במים, שהם בחינת הדעת והתורה שנמשלו למים כמו שכתוב הוי כל צמא לכו למים, וכתוב כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, ועל כן מכונים הצדיקים בשם דגים וכן כל ישראל נקראים צדיקים ומכונים בשם דגים שגדלים במים (כמוכא במדרש רבה על פרשת וידגו לרוב בקרב הארץ עיין שם).

^{טו} גם בתרלו - סיהודא, בדפ"ר ומתולו - סיהודי

^{טז} עיין חיי מוהר"ן תקלג ולקוטי עצות תלמוד תורה אות כב ובתורה עה תנינא. ועיין בעש"ט עה"ת בראשית קו.

^{טז} הטעם שמוכרח להוציא מחשבתו מהדביקות מבאר מוהרנ"ת בכמה ביאורים, טעם נוסף (נחת השלחן קפא) כעין הנ"ל למנוע קטרוג הסט"א דהיינו כמו מים אחרונים שצריך לתת לסט"א חלקה בסוף הסעודה לפני הברכה. טעם נוסף (לק"ה ביהכנס"ב) כי בהכרח להקדים ירידה צורך עליה כדי להכניע הקליפות שלא יתגברו ויקטרוגו בעליה. טעם נוסף (לק"ה נדה ב' יב) כדי לתת ניהא למוחין שלא יתייגעו יותר מדאי כמבואר בתורה לה. טעם נוסף (חיי"מ תקלג) עפ"י תורה עה תנינא שע"י שהצדיק הוא לפעמים איש פשוט דהיינו שמבטל הדביקות בתורה מושך לעצמו חיות מהתורה הנעלמת בעשרה מאמרות שהיא אוצר מתנת חסד חיים שבו החיה את העולם עד מתן תורה ועל ידו מקבלים כל הפשוטים בשעה שאין להם חיות מהתורה, וגם שם בלק"ה מבאר שהצדיק מוכרח לבטל מדביקותו כדי לתת לסט"א חלקה שלא תקטרוג, אלא שע"י גם נעשה טובה כנ"ל לכל הפשוטים הדבקים בצדיק.

^{טז} עיין תורה כא שם מבואר שממקיף לעשות פנימי צריך לקדש ז' נרות דהיינו לקדש ז' נקבי הראש, שהם שמירת עינים ושמירת אזנים ויראת שמים ודיבור אמת. וכאן לכאורה מתנה רק באמונה חזקה.

חז"ל (מנחות צט:): פעמים ביטולה של תורה זו היא קיומה [ב] כי רק ע"י שמבטל לפעמים ע"י יכול לקיים לאורך זמן.

וכד אפיק הצדיק רישא ממיא, היינו כד מפיך א"ע מחכמות עליונות. אזי ודמיא עיני'

כתרי סיהרא^{כא} סיהרא בארמית ירח וכשהצדיק משוטטת מחשבתו בחכמה עליונה אזי עיניו בחי' שמש וכשמוציא ראשון מחכמה עליונה אזי עיניו כמו ירח, שאין לו אור מעצמו רק מאיר בו אור השמש בחי' שמלביש השגותיו ללמדן לאחרים, **כי פקיחת [בב] עינים מכונים ע"ש החכמה, כמו שפרש"י על מה שכתוב** באדם וחיה אחרי החטא **(בראשית ג') ותפקחנה עיני שניהם [בג]** דהיינו כי קודם החטא לא היה להם כלל שום הסתכלות בעוה"ז רק שוטטו בחכמה עליונה דהיינו בחי' עינים עצומות, ואחרי החטא נפקחו עיניהם שזה עדיין בחי' הסתכלות בעיני השכל אבל בהתייחסות לעוה"ז, וכפרש"י שם שראו ההפסד גרם החטא.

וכשעוסק הצדיק בחכמתו, אזי עיניו בבחי' שמש [בד]. וכשמסלק את עצמו מחכמה עליונה, הוה זה כמו ביאת שמש [כה] כמו שקיעת החמה. וכשבא השמש ששוקעת ונעלמת, אזי נישתארים^{כו} עיניו בבחי' סיהרי דהיינו ירח, כי סיהרא אין מאירה אלא כד נסתלק השמש כמחז"ל (חולין ס:): שרגא בטיהרא מאי אהני, דהיינו נר בצהרים אין בו תועלת/כז.

וזה בחי' לשון חז"ל במזמור נשמת כל חי ועינינו מאירות כשמש וכירח [כח], דהיינו לפעמים מאירות כשמש, כד אנחנו דביקים^{כט} בחכמה. ולפעמים מאירות כירח, כד מסלקין את עצמינו מלשוטט בחכמה:

עד כאן דיבר רבנו מהדג שהוא הצדיק הגדול שמוכרח להוציא ראשו ממימי חכמה העליונה כי ביטולה של תורה היא קיומה. וכשמבטל תורה אזי עיניו בחי' ירח. ולקמן יבאר שעד ביאת משיח יש עננין על העינים ולעתידי יתבטלו העננין ואזי איר הלבנה יהיה כאור החמה.

ועתה הולך ומבאר שמנקבי החטם של הדג הנ"ל דהיינו הצדיק הגדול מקבלים שני המשיחים בן יוסף ובן דוד שהם יבטלו את הרע בעולם עד שאפילו הגויים יעבדו את הש"י. וכן מבואר בזהר פנחס ששני המשיחים הם ימין ושמאל מקבלים מיעקב שהוא התפארת ובמגלה עמוקות אופן קנז מבואר ששניהם מקבלים ממשוה רבנו.

וכנ"ל יש כאן קושיא גדולה שצריך להבין מה החילוק בין הדג דהיינו הצדיק הגדול למשיח שהרי המשיח יהיה הצדיק הגדול ביותר. ועפ"י תורה ב' שמנוקבא דפרדשקא משך רוחא דחיי למשיחא, דהיינו מחטם אריך אנפין נמשך רוח חיים למשיח, מבואר שהדג הוא בחי' אריך אנפין ואילו משיח רק בחי' זעיר אנפין. וזה צריך ביאור/ל. ונ"ל הביאור שהצדיק הגדול הוא מרכבה לזעיר וכמו שזעיר אנפין מקבל מאריך אנפין כך גם הצדיק מקבל מאריך אנפין, וכשמקבל ממנו נכלל בו ואז הוא בחי' זקן אבל כשמוציא ראשו מהמים ללמד דעת את העולם אזי הוא בחי' זעיר המשפיע לכנסת ישראל.

^כ כך היא גרסת רבינו גם לקמן בתורה עו [דף צא:]: ובתורה עח תניא [דף לה:]: אבל גרסת הגמ' גם בעין יעקב היא - זה הוא יסודה, ועיין עיון יעקב שם שגרס כרבינו זה קיומה. ועיין לק"ה בית הכנסת ב' והלכות גדה ב

^{כא} גם בדפוס ותולדו - סיהרא, ומתולדו - סיהרי

^{כב} לשון פקח עיין טשנה יבמות יד

^{כג} פרש"י שם

^{כד} עיין מי הנחל ותורה א' ועיין זוהר ח"ב דף מח. שהדג שבלע את יונה הנביא היו עיניו כשמש ועי"ז זכה יונה להשגות נפלאות ואח"כ התגבר הקטרוג וצעק מבטן שאול שועתי עי"ש

^{כה} לשה"כ בראשית כח יא

^{כו} מתרצו - נשתארים

^{כז} **צ"ע כי ברישא מלשון ביטולה של תורה היא קיומה משמע שהדביקות של הצדיק היא העיקר אלא שמחשש התגברות הקליפה מוכרח להפסיק, אמנם כשמוציא ראשו מהמים אז הוא מלמד את התלמידים בבחי' יפוצו מעינותיך. אבל מלשון רבנו כאן שהלבנה לא מאירה אלא בהסתלק השמש, משמע שהיה טוב שתאיר תמיד אלא דשרגא בטיהרא לא ניכר, משמע שרק בגלל שא"א לרב להיות דביקות וגם ללמד כי כדי ללמד חייב להוריד עצמו למדרגת התלמיד לכן אינו מלמד בזמן שראשו במים, משמע שללמד עיקר כמ"ש יפוצו מעינותיך אלא שכדי ללמד צריך בעצמו ללמוד תחילה וכשלומד בעצמו הוא בבחי' שמש ולא יכול ללמד.**

^{כח} לשון הפיוט נשמת כלהי

^{כט} בתולדו - דבוקים

^ל גם צריך ביאור מעין זה במקום אחר דמבואר בזהר שמשוה רבנו הוא בעלה דמטרוניתא דהיינו זעיר בעלה דמלכות, ואילו רבנו מבאר בכמה מקומות שאחיות הצדיק באריך עיין תורה ס' בביאור המעשה בחוני המעגל שמרדכי הצדיק היה זקן בחי' רב חסד בחי' עתיק, ובכונות האריז"ל מבואר שמשוה רבנו ומרדכי שניהם היו יסוד דאבא.

נמצא שמשיח הוא הדג והוא מקבל מהדג, כי כשהדג במים משיח נכלל בו וכשמוציא ראשו מהמים הוא בבחי' מקבל ממנו. כי הדג בחי' חמה ומשיח בחי' לבנה, והצדיק כשמשוטט בחכמה עליונה הוא באריך וכשמוציא ראשו מהמים אזי הוא בחי' משיח, ולעתיד כשיבטלה המשיח את קליפת עשו וישמעאל אזי הוא יהיה תמיד בבחי' אריך כי יהיה אור הלבנה כאור החמה דהיינו גם כשילמד דעת לישראל יהיה בבחי' לבנה המאיר כחמה, דהיינו שאורו של אריך יאיר כל כך בזעיר עד שלא יהיה ניכר חילוק.

עוד צ"ע במה שמבואר כאן שדייקא שני המשיחין/כ"א, יבטלו את שתי הקליפות עשו וישמעאל, ובלת"פ משמע שדייקא ע"י שיתחברו/כ"ב, ובחיי מוהר"ן תקלג מבואר שיש צדיק שכלול משניהם.

ועניין זה מבואר קצת בזוהר פנחס שיובא לקמן שמשיח בן יוסף יבטל קליפת עשו ובן דוד קליפת ישמעאל. ויש לעיין בזה כי בעשו כתיב על חרבך תחיה ודוד עסק במלחמות ולא יוסף כידוע. ומבאר בזוהר כיון שיוסף מכונה שור ודוד משבת יהודה מכונה אריה. ושמעתי (מהריצ"ח) שקשה מדוע במרכבה עליונה השור לשמאל דהיינו דין הרי אפשר לרתום אותו למחרשה ולהוליכו בתלם, ואילו האריה בימין דהיינו חסד אע"פ שהוא דורס וטורף וא"א לרסן אותו כלל. וביאר שזה דייקא תכונת החסד דהיינו השפעת הכח לחוץ, אלא שבקליפה היא השפעה בלא רסן אבל הדין לעומת זאת הוא עצירת ההשפעה ועל כן השור אע"פ שכוחו גדול משל האריה כיון שאפשר לרסן את כוחו הגדול הוא כנגד השמאל והדין שבמרכבה.

ולפ"ז מובן שקליפת עשו שהוא רוצח ומחזיר הכל לשרשו דהיינו דין צריך לבטל אותו ע"י הדין הקדוש של יוסף הצדיק שהוא שור. אבל ישמעאל שהוא חסד דקליפה בחי' ניאוף הוא מתבטל ע"י חסד דקדושה של דוד דהיינו אריה שבמרכבה.

וצ"ע מה הכוונה שיתחברו המשיחים וצ"ע אם הכוונה לצדיק שיהיה כלול משניהם, וצ"ע מדוע צריך שיתחברו. ועיין בזוהר פנחס רמו: לקמן שם מבואר שיעקב אבינו כשייכל את ידיו בברכת אפרים ומנשה כיון לכול בזה את משיח בן יוסף בימין של בן דוד ואת בן דוד בשמאל של בן יוסף עוד מבואר שיעקב אבינו שהוא בקו האמצעי תפארת כלול משני המשיחים ומשה רבינו שהוא פנימיות הדעת המתפשט בתפארת מכוחו שהוא כלול משניהם ינצחו שני המשיחים את עשו וישמעאל והוא בעצמו יבטל את קליפת הערב רב שהיא בתפארת דקליפה ע"ש. עוד צ"ע דמשמע מהלשון "ונפוץ מיא מתרי אוסייא כשני נהרות דסורא" ששני הנהרות היוצאים מחטם הדג הם שני משיחים והם הע' אומות המתחלקים תחת עשו וישמעאל.

והביאור בזה נ"ל דמה שאמר שמחטם הדג יצאו מים דהיינו שני המשיחים כשני נהרות דסורא דהיינו כמו שתי הקליפות עשו וישמעאל אין הכוונה כמו מלשון דמיון אלא מלשון כנגד דהיינו ששני המשיחים הם כנגד שתי הקליפות ושניהם בחי' מים כי המשיח ילמד דעת דהיינו מימי החכמה והגויים הם בחי' בחי' והגויים בחי' כמ"ש מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. כי התורה נמשלה למים מצד היותה יורדת למקום נמוך והגויים נמשלו למים מצד תכונת ההגררות שבהם שנגררים אחר תאוותיהם. וכן בתורה ד' מבואר שמצד יסוד המים הם התאוות.

ונפוץ מיא מתרי אוסייא, הם בחי' תריין משיחין (כ"א/כ"ב) וזהו ונפוץ בחי' יפוצו מעינותיך חוצה/כ"ג, שאליהם העכו"ם ידרושולי וימשכו את עצמם אליהם, כמ"ש (ישעיה ב')/כ"ד ונהרו

^{כ"א} טעם שיהיו שני משיחים דווקא ולא אחד מבואר בתפארת יהונתן דברים לא ג שבן יוסף ילחם ובן דוד ילמד תורה. והמלבי"ם יחזקאל לו יש כתב שבן יוסף ילחם ובן דוד ימשול. ונראה שזו דעת הפשטנים אל רבינו כנראה עפ"י הזוהר מבואר שגם בן יוסף ילמד תורה אלא שהוא יבטל קליפת עשו, ובן דוד קליפת ישמעאל.

^{כ"ב} ועיין יחזקאל לו (ט) דבר אלהם בה אמר אדני ידוד הנה אני לקח את עץ יוסף אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חברו וחבריו ונתתי אותם עלי את עץ יהודה ועשיתם לעץ אחד והיו אחד ביד:

^{כ"ג} עיין זחר [רע"ט] פנחס רמו: דף רנב.

^{כ"ד} זוהר רע"מ פנחס רמו: – ובגין דאיהי מסטרא דימינא אבן ומסטרא דשמאלא גחלת ולפי שהמלכות היא בחינת אבן מלך הימין, ובחינת גחלת מלך השמאל, לכן בה נטיל קדשא בריך הוא נוקמא מישמעאל ואדום על ידה יקח הקב"ה נקמה מישמעאל שהוא בלל ימין, ומאדום שהוא בלל שמאל, דאינון אישין נוקראין צניי אדום הם אצות נכיות משמאל, ומים הודונים ובני ישמעאל הם מים הזדונים מימין, וממנן דלהון סמאל ונחש והממונים שלהם הם ס"מ ונחש, ומפרס סמאל אשא דגיהנם הם ס"מ ממונה על אש הגיהנם, ממנה על אומה דעשו והוא ממונה על אדום שהוא אומה של עשו, נחש ממנה על אומה דישמעאל, ואיהו רהב דממנא על מיא והוא המלך רהב הממונה על המים, לכן הוא בחינת מים הזדונים. (כמ"ק ומפרכים)

וממשיך ואמר כי בימינא דאברהם דדרגיה חסד ציינונו של אברהם שמדכנו חסד, נטיל נוקמא מישמעאל וממנא דיליה לוקח הקב"ה נקמה מישמעאל ומן הממונה שלו שהם מפסולת החסד, ובשמאלא דיצחק דדרגיה פחד ומשמאלו של יצחק שמדכנו פחד שהוא מלך הגבורה, נטיל נוקמא מעשו וממנא דיליה לוקח נקמה מעשו ומן הממונה שלו שהם מפסולת הגבורה, בתריין משיחין והנקמה יקח הקב"ה על ידי ב' משיחים, דאינון חד מימינא שהם אחד מן הימין, שהוא משיח בן דוד, וחד משמאלא ואחד מן השמאל שהוא משיח בן יוסף.

אליו כל הגוים ופרש"י יתקבצו ימשכו אליו כנהרות. לכאורה הכוונה שאפילו הגוים וכל שכן כל ישראל, אבל

ואמר וּבְדִרְגָא דְיַעֲקֹב דְאִיְהִי לְקַבְלִיָּהּ וּבְמִדְרַגְתָּהּ כֵּן יַעֲקֹב שָׂחָה כְּנֶגֶד הַב' מְשִׁיחִין, לְפִי שֶׁהוּא בְּחִפְזָהּ שָׂחָה לְפָנֵי הַכּוֹלָל אֶת צ' הַקּוּיִם, בְּרִזָּא דְשִׁבְלָא אֶת יָדָיו כְּסוּד שְׂכוּן יַעֲקֹב אֲבִינוּ כְּשֶׁשָּׂכַל אֶת יָדָיו, שֶׁהַעֲבִיר הַשְּׂמַחֵל לִיְמִין וְהִיָּמִין לְשִׂמְאַל, כְּדִי לְכַלּוֹל הַחֶסֶד בְּגִבּוֹרָה וּגְבוּרָה בְּחֶסֶד, וְאִזּוּ נִהְפְּכוּ סֵדֶר נִקְמוֹת הַב' מְשִׁיחִין, כִּי אֲרִיָּה לְשִׂמְאַלָּא אֲרִיָּה שְׂחָסֶד נִכְלָל לְשִׂמְאַל, שׁוֹר לִיְמִינָא דְיִשְׂמַעְיָאֵל שׁוֹר שְׂחָסֶד בְּגִבּוֹרָה נִכְלָל לִיְמִין שְׂחָסֶד אֲחִיזַת יִשְׂמַעְיָאֵל, בְּגִינְ דִּיהוּדָה גְּלָהּ בְּעֵשׂוֹ לְפִי שִׂיְהוּדָה שְׂחָסֶד אֲחִיזַת גְּלָהּ בִּין צִנִּי עָסוּ שְׂחָסֶד בְּשִׂמְאַל, אֲשֶׁתְּכַח יְמִינָא דְקְדוּשָׁה עִם שְׂמַאֲלָא דְעֵשׂוֹ נִמְלָא הַיְמִין שֶׁל קְדוּשָׁה דְהִינּוּ יְהוּדָה, הוּא עִם הַשְּׂמַחֵל שְׂחָסֶד אֲחִיזַת גְּלָהּ בִּין צִנִּי עָסוּ שְׂחָסֶד בְּשִׂמְאַל, יְמִינָא מִסְּאַבָּא דְיִשְׂמַעְיָאֵל וְהַשְּׂמַחֵל שֶׁל קְדוּשָׁה שְׂחָסֶד אֲחִיזַת גְּלָהּ בִּין עָסוּ שְׂחָסֶד אֲחִיזַת גְּלָהּ בִּין צִנִּי עָסוּ שְׂחָסֶד בְּשִׂמְאַל, וְלִפִּי זֶה נִמְלָא שְׂמִיחָה בִּן דוּד שְׂחָסֶד בִּימִין יִקַּח נִקְמָה מֵעֵשׂוֹ שְׂבִשְׂמַחֵל, וּמִשִּׁיחִין בִּין יוֹסֵף שְׂחָסֶד בְּשִׂמְאַל יִקַּח נִקְמָה מִיִּשְׂמַעְיָאֵל שְׂבִימִין. (רמ"ק ומפּרָשִׁים)

וּמִמְשִׁיחִין וְאִמְרָה מִה שְׂחָסֶד עַד פִּי יִבָּא שִׁילָה הִינּוּ רְעִיָּא מְהִימְנָא שְׂחָסֶד מִשָּׁה רְבִינוּ, כִּי שִׁילָה הוּא כְּמִסְפֵּר מִסָּה, בְּדִרְגָּהּ תְּפָאֲרָת יִשְׂרָאֵל שְׂחָסֶד בְּמִדְרַגְתָּהּ תְּפָאֲרָת יִשְׂרָאֵל שְׂחָסֶד אֲמִינוּ (אֲלֵךְ יַעֲקֹב הוּא צִעֲסָה תְּפָאֲרָת, וּמִשָּׁה הוּא בְּפִנְיִמְיוֹתוֹ כְּסוּד הַדַּעַת הַמְּחַפְשֵׁט בְּחִפְזָהּ), נְטִיל נִקְמָא מְעַרְבֵי רַב הוּא יִקַּח נִקְמָה מִן הָעֵרֶב רַב, שְׂחָסֶד מִקּוּ אֲמִינוּ דְקַלִּיפָה. וְאִמְרָה כִּי בְּתַלְתֵּי דְרָגִין אֲלִין בָּלָהּ הַג' מִדְרַגּוֹת שֶׁל חַג"ת, יִפְקֹדוּן כְּהַנִּיחַ לְיָמִים וְיִשְׂרָאֵלִים מִן גְּלוּתָא יֵלְכוּ כְּהַנִּיחַ וְלוֹיִם וְיִשְׂרָאֵלִים מִן הַגְּלוּת, שְׂחָסֶד גַּם כֵּן מוֹשְׁרָשִׁים בְּחַג"ת, וּבְחִזּוֹן נְטִיל נִקְמָא מְעַשֵׂוֹ וְיִשְׂמַעְיָאֵל עַרְבֵי רַב וּבְכַח חַג"ת יִקַּח הַקְּב"ה נִקְמָה מֵעֵשׂוֹ וְיִשְׂמַעְיָאֵל וְעַרְבֵי רַב, שְׂחָסֶד בְּפִסּוּלָה שֶׁל חַג"ת, וְאִמְרָה בְּגִוּוֹנָא דְעַרְבֵי רַב מְעוֹרְבִין בְּעֵשׂוֹ וְיִשְׂמַעְיָאֵל כְּמוֹ שְׂחָסֶד רַב מְעוֹרְבִים בְּעֵשׂוֹ וְיִשְׂמַעְיָאֵל, לְפִי שְׂחָסֶד בְּקוּ אֲמִינוּ לְכֹן הֵם מְעוֹרְבִים עִם צ' הַקּוּיִם בְּטוֹמָא, הַכִּי יַעֲקֹב כְּמוֹ כֵּן יַעֲקֹב שְׂחָסֶד בְּקוּ אֲמִינוּ קְדוּשָׁה, מְעוֹרְבֵי בְּאַבְרָהָם וְיִצְחָק שְׂחָסֶד בְּקוּ יְמִין וְקוּ שְׂמַחֵל, עַרְבֵי דְתַרְוִייהוּ כִּי הוּא עַרְבֵי שֶׁל שְׂחָסֶד, ר"ל הַגַּם שְׂכָל אֶחָד כְּזֶה הִיָּה מְעוֹרְבֵי זֶה זֶה, חֶסֶד לְאֲבָרָהּ בְּגִבּוֹרָה לִיְחָק, וּגְבוּרָה לִיְחָק בְּחֶסֶד לְאֲבָרָהּ, אֲבָל אֲחֵר כִּי יַעֲקֹב נִתְעַרְבֵי עוֹד בְּשְׂחָסֶד, וְהַכִּי מִתְעַרְבֵי שִׁילָה וְכֵן מִתְעַרְבֵי שִׁילָה שְׂחָסֶד מִשָּׁה רְבִינוּ שְׂחָסֶד בְּקוּ אֲמִינוּ עִם מְשִׁיחֵי בִּין דְּוִד וּמְשִׁיחֵי בִּין יוֹסֵף, הַגַּם שְׂכָנֵי הוּא מְעוֹרְבִים זֶה זֶה, וְהַכִּי שְׂחָסֶד דְּתַרְוִייהוּ וּמִשָּׁה הִיָּה עֵינִן שְׂחָסֶד לְקַשֵּׁר אֶת צ' הַמְשִׁיחִים, (ה"ג רמ"ק) בְּהַרְוֵא זְמַנָּא דְחִזּוֹן בְּלַעַם בְּנְבוּאָה דִּילִיָּהּ בְּזִמְנֵי הַהוּא שְׂחָסֶד בְּלַעַם בְּנְבוּאָה שְׂחָסֶד, דְּהַכִּי מִתְקַשְׁרִין תְּרִין מְשִׁיחִין בְּרְעִיָּא מְהִימְנָא בְּתַלְתֵּי אַבְהֵן כִּי כֵן מִתְקַשְׁרִים צ' מְשִׁיחִים עִם רְעִיָּא מְהִימְנָא, בְּג' אֲבֹת שְׂחָסֶד חַג"ת, בְּגִלְוִתָּא בְּתַרְוִייהוּ גְּלוּתֵי הַאֲחֵרוֹן, וְר"ל מִשָּׁה שְׂחָסֶד בְּקוּ אֲמִינוּ יִקַּח אֶת שְׂחָסֶד מְשִׁיחִים שְׂחָסֶד צ' קוּיִם, וְעַל יָדָם יִפְעוּל נִקְמוֹת בְּגוּיִם, וְעַל יָדָם נִגְלָל מַגְלוֹת אֲדוּם וְיִשְׂמַעְיָאֵל וְעַרְבֵי רַב, פְּתַח וְאִמְרָה, לֹא הִבִּישׁ אֲוֹן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עֵמֶל בְּיִשְׂרָאֵל הִינּוּ שְׂמִיחָה רְבִינוּ יִגְאָל אֶת יִשְׂרָאֵל מִן הָעֵרֶב רַב שְׂחָסֶד מְעוֹרְבִים בְּיִשְׂרָאֵל עַלְמָם, יְהוּ"ה אֱלֹהֵינוּ עִמּוֹ וְתַרְוִיעַת מְלָךְ בּוֹ הוּא כְּנֶגֶד שְׂחָסֶד הַמְשִׁיחִים שִׂיגְלוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל מֵאֲדוּם וְיִשְׂמַעְיָאֵל. וְאִמְרָה וְכֵלָּא לְקִיָּמָא קְרָא וְכֵלָּא בְּיִשְׂרָאֵל כְּכַח מִדְתּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב שְׂחָסֶד בְּחִינַת מִדַּת הַרְחִמִים. (רמ"ק וּקְרָנֵי אֲוֹר וּמִפְרָשִׁים)

זוהר רע"מ פנחס רנב. – אָמַר רְעִיָּא מְהִימְנָא, דְאִינּוֹן כִּי בֵּית הַרְאִשׁוֹן וּבֵית הַשְּׁנִי, לְקַבְּלֵי הֵם כְּנֶגֶד בֵּית עֵינִן וּבֵית עֵינִן שְׂמַחֵל שְׂחָסֶד כְּנֶגֶד ב' הַהִיָּין דְּהוּיָה, וְאִינּוֹן לְקַבְּלֵי רֹמִי רַבְתֵּי רֹמִי וְעִירָא וְוִוִין דְּקַלִּיפָה הֵם כְּנֶגֶד רֹמִי הַגְּדוּלָה שְׂחָסֶד בְּזִמְנֵי בֵּית רַאשׁוֹן, וְרֹמִי הַקְּטָנָה שְׂחָסֶד בְּזִמְנֵי בֵּית שְׁנִי, לְקַבְּלֵי תְּרִין עֲנַנִּין דְּמְכַסְּיָן עַל בֵּית עֵינָא יְמִינָא וְשְׂמַחֵלָּא וְהֵם כְּנֶגֶד הַב' עֲנַנִּים הַמְּכַסִּים עַל בֵּית עֵינִן יְמִין וּבֵית עֵינִן שְׂמַחֵל, וְאִינּוֹן לְקַבְּלֵי שְׂאֹר וְחִמִּץ וְהֵם כְּנֶגֶד שְׂאֹר וְחִמִּץ, ר"ל חִמִּץ הוּא הַס"מ הַמְּעַלִּים אֶת אֲוֹר הָעֵלִיּוֹן דְּה' עֵלָּה דְּבֵית עֵינִן יְמִין, וְשְׂאֹר הוּא הַנּוֹקְבָא הַמְּעַלְמַת אֶת אֲוֹר דְּה' תַּתְּאָה דְּבֵית עֵינִן שְׂמַחֵל, וְעַד שִׁיגִיעַ הַזְּמַן דְּאֲלִין יִתְפַּעְרוֹן מְעַלְמָא שְׂחָסֶד הַקְּלִיפּוֹת יִתְבַּעְרוּ וְיִתְבַּטְלוּ מִן הָעוֹלָם, שְׂמִצּוּיִם אֲנִי (ה"ג רמ"ק) בְּבַל יִרְאָה וּבַל יִמְצָא תָּד מְנִיחֵיהוּ שְׂחָסֶד יִרְאָה וְלֹא יִמְצָא אֲפִילוּ אֶחָד מֵהֵם, עַד אִזּוּ בֵּית רַאשׁוֹן וְשְׁנִי לֹא יִתְגַּלְּיִין בְּעַלְמָא בֵּית רַאשׁוֹן וְשְׁנִי שְׂחָסֶד הַאֲרוֹת הַבִּינָה וּמַלְכוּת לֹא יִתְגַּלוּ בְּעוֹלָם. (רמ"ק ומפּרָשִׁים)

וְאִסּוּתָא דְעֵינָא דְאֲחֻשְׁיָה לְבַת עֵינָא יְמִין וְשְׂמַחֵל וְהַרְפּוּאָה לְהַעֲבִיר אֶת עֲנַנֵי הָעֵינִן שְׂחָסֶד שְׂחָסֶד אֶת בְּבַת עֵינִן יְמִין וְשְׂמַחֵל, ר"ל שְׂחָסֶד שְׂחָסֶד אֶת הַאֲרוֹת שֶׁל אִימָא וּמַלְכוּת שְׂחָסֶד הַאֲרוֹת שֶׁל ב' עֵינַיִם, מַה יְהֵא אִסּוּתָא דְלַחֲוֹן מַה תְּהִיָּה הַרְפּוּאָה שְׂחָסֶד, וּמִשִּׁיב מַרְה דְּעַגְלָא הַמְרָה וְהַכֶּסֶס וְהַדִּין וְהַנְקָמָה שֶׁל מְשִׁיחֵי בִן יוֹסֵף שִׁינְקוּם מִן הָאֲוִמוֹת, וְהוּא נִקְרָא עַגְלֵי, וְהוּא מִשְׁכַּח בְּחַרְבֵי הָעִיר הַבְּצוּרָה שֶׁל רֹמִי שְׂחָסֶד נִעְזַבְתָּ כְּמַדְבָּר, לְכֹן שְׂחָסֶד יִרְעָה עַגְלֵי וְשְׂחָסֶד יִרְבִּץ מִחַמַּת שְׂמִיחָה שִׂיחָה שֶׁם, וּמִפְרָשׁ שְׂחָסֶד יִרְעָה עַגְלֵי, דָּא מְשִׁיחֵי בִּין יוֹסֵף זֶה רֹמִי עַל מְשִׁיחֵי בִן יוֹסֵף הַנִּקְרָא שׁוֹר, דְּאִתְמַר בֵּיהּ שְׂחָסֶד בּוֹ בְּכּוֹר שׁוֹר הַדָּר לֹא, וְמַה שְׂחָסֶד וְשְׂחָסֶד יִרְבִּץ, דָּא מְשִׁיחֵי בִּין דְּוִד זֶה נִאֲמַר עַל מְשִׁיחֵי בִן דְּוִד הַנִּקְרָא אֲרִי, כְּמ"ש כְּרַע רַבִּץ כְּאֲרִי, תָּד אֲעַבְרֵי רֹמִי רַבְתֵּי מְשִׁיחֵי בִן דְּוִד יַעֲבִיר וְיִבְטֵל אֶת רֹמִי הַגְּדוּלָה, וְתָד אֲעַבְרֵי רֹמִי וְעִירָתָא וּמְשִׁיחֵי בִן יוֹסֵף יַעֲבִיר וְיִבְטֵל אֶת רֹמִי הַקְּטָנָה, וְאִמְרָה דְּמִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל לְקַבְּלִייהוּ אִינּוֹן בְּעוֹלָם הַמְּלָאכִים מִיכָאֵל שְׂחָסֶד בְּחִינַת אֲרִי, וּגְבַרִיאֵל שְׂחָסֶד בְּחִינַת שׁוֹר, הֵם כְּנֶגֶד הַשְּׁנִי מְשִׁיחִים, לְכֹן הֵם יִסִּיעוּ אוֹתָם בְּמַלְחָמָתָם. (רמ"ק ומפּרָשִׁים)

לה. הרב משה קרמר

י" בתרלז - ידשו

ל" ישעיהו ב' (ב) והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית יהודה בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל הגוים: (ג) והלכו עמים רבים ואמרו: לכו ונעלה אל הר יהודה אל בית אלהי יעקב וירגו מדרךיו ונלכה בארחותיו כי מציון תצא תורה ודבר יהודה מירושלם: רד"ק - (ב) והיה באחרית הימים, כל מקום שנאמר באחרית הימים הוא ימות המשיח.

עפ"י תורה לו נראה שהכוונה לבחי' גויים שבישראל/לח' כי כל אומה יש לה מדה רעה שמחיה אותה וישראל שנופלים במדה רעה היינו בחי' אומה השולטת עליהם וע"י הדעת שיגלה משיח יתבטלו כל המדות רעות מישראל ומהגויים, ואז ישראל כל חיותם יהיה רק מהקדושה וגם הגויים, וכיון שכל חיותם מהקדושה ינהרו כולם אל המשיח כי לא יהיה להם שום חיות אלא מהתורה של המשיח.

וזה שסיפר רבי יוחנן שהמים היוצאים משני חוטים הדרג דהיינו מימי הדעת של שני המשיחים הם כמו **תרי נהרות דסורא** דהיינו שעומדים כנגד/לט' שתי הקליפות עשו וישמעאל ומבטלים אותן, כי **סורא**, זה בחינות עכו"ם, על שם ע"ז עבודה זרה **כמ"ש** שהקב"ה הודיע למשה רבנו על חטא העגל (שמות לב) **סרו מהר מן הדרך. והם דהיינו שני נהרות הנ"ל שהם ע' אומות נכללים בשתי אומות עשו וישמעאל כי יש שבעים אומות ושרשם שנים הנ"ל ל"ה משרש ישמעאל ול"ה משרש עשו/מ"ו. וע"י אלו תרין משיחין, שהם תרי אוסייא** כי מקבלים חיות מנוקבא דפרדשקא דהיינו חוטים של אריך אנפין כמבואר בתורה ב' [מא]/מב, **בחי' (איכה ד') רוח אפינו משיח ה'**, ושני המשיחים בן יוסף ובן דוד ילמדו דעת בעולם עד שתבטל קליפת עשו וישמעאל הנ"ל ע"י ועל ידם **יגאלו, וימשכו כנהרות אצלם ללמוד דבר ה'.**

ותרין אומין עשו וישמעאל, אינון תרי עננין דהיינו מחשבות זרות המבטלים את ריכוז המחשבה **דמכסיין על העינין** דהיינו עיני השכל, שאין יכולין להאיר תמיד בבחי' שמש דהיינו השגות אלוקות שע"י הדביקות בו ית' בשכל צח/מ"ו. **ובשביל זה צריך הצדיק לבטל את דביקותו** אע"פ שהדביקות היא קיום העולם ושלימותו כי היא המשכת הדעת הקדוש לכלי האמונה שנעשה ע"ז יחוד קוב"ה ושכינתיה כמבואר בלק"ה (בהכנס' ב' ו') אעפ"כ מוכרח לפרקים לבטל הדבקות, **כדי שלא יתגברו האומין עשו וישמעאל על עיניו, ויתבטל ח"ו חכמתו לגמרי [מ"ח].**

וזה רק כל זמן ששתי קליפות עשו וישמעאל משחקת שעתם **אבל ע"י תרין משיחין שיפוצו מעיינותיהם חוצה [מ"ו]** שילמדו דעת בעולם דהיינו שכל שיעורר את הלב/מ"ו בהרגשת מציאותו ית' עד שיתבטלו העננין הנ"ל שהן בחי' הסרת הדעת ממנו ית', ועיין ליקוטי תפילות כאן/מ"ח שדייקא ע"י שיתחברו שני המשיחין יתבטלו שתי

^{לח} **וכן רמזו לקמן במה שמבאר סורא דהיינו הגויים שסרו ממנו ית' ומביא ראייה מעם ישראל שסרו מן הדרך בחטא העגל.**

^{לט} **כך נראה לי לבאר** כדי שלא יקשה שהמים היוצאים הם משיח והם גם הנהרות דהיינו אומות העולם, נמצא שמבאר תרתי דסתרי באותן מים שיוצאים מחטם הדרג. לכן תירצתי שהמים הם מימי הדעת שיפוצו ממעיינות המשיח והם כנהרות דהיינו כנגד הנהרות לבטל את הע' אומות שהם כמו שני נהרות. אלא שעדיין קצת קשה שנהרות זורמים מהדג לחוץ ואילו האומות נוהרים אל המשיח. אבל כיון שהמים הם לא הנהרות אלא רק כמו נהרות לא קשה כל כך.

^מ **ושמעתי** מהרצ"ח שזה שכתוב אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' עי א-לה היינו אחד ישמעאל ושלשים וחמש שתחתיו בוטחים ברכב וא-לה היינו אחד עשו ושלשים וחמש שתחתיו בוטחים בסוסים, ועם ישראל בוטח בו ית'.

^{מא} עיין תורה ב' אות א' ותורה לב תנינא

^{מב} **תורה ב אות א.** כי עקר כלי זינו של משיח הוא התפלה, שהוא בחינת חטם, כמו שכתוב (ישעיהו מ"ח): "ותהלתי אחטם לך", ומשם עקר חיותו. וכל מלחמתו שיעשה וכל הכבישות שיכבש - הכל משם, כמו שכתוב (שם י"א): "והריחו ביראת ה'" וכו', זה בחינת חטם,

תורה לב תנינא - ועקר הדבר שבו תלוי בחינות משיח הוא שמירה מנאוף. כי משיח הוא בחינות חטם, בבחינות (איכה ד): "רוח אפינו משיח ה'", ונאוף תלוי בחטם, כמו שכתוב (שמות כ): "לא תנאף". ואינא במדרש (רבה פרשת נשא פרשה י'): "לא תהנה אף. וצריך לשמר עצמו מאד אפלו מריח נאוף, כי הוא פוגם בחינת משיח שלו, שהוא בחינת חטם כנ"ל.

^{מג} **עיין תורה עו** - ...וכי חרוש המח, דהינו שזוכה לשכל חדש, ושכלו הלך וגדול בכל פעם, זהו בחינת ראייה. כי ידיעת השכל הוא בחינת ראייה, שידוע ומבין הדבר על בריו, כאלו רואה אותו בעיניו בראיה יפה, וכמו שכתוב (בראשית ג): "ותפקחנה עיני שניהם", ופרש רש"י: "על שם החכמה נאמר", כמובא בדברי רבנו כמה פעמים וזכח הראות יש שתי בחינות, כי מי שכח הראות שלו יפה, יכול לראות מרחוק, ואין צריך להתקרב אל הדבר שצריך לראות. אבל מי שאין כח הראות שלו חזק, הוא צריך להתקרב להדבר שרוצה לראות, ולהסתכל בו יפה. כן בעבודת השם יתברך, יש מי שמחו צח, ויכול להתפלל או ללמוד בלי עיין.

^{מח} גם בתולד - דביקותו, ומתולדו - דביקותו

^{מח} עיין לק"ה נדה ב'

^{מח} לשה"כ משלי ה' טו

^{מח} **כידוע שדעת** היא ממוצע המחבר מח לב

^{מח} **עיין בתפילה כאן** (אות רלב) - ותעורר רחמיך הרבים עלינו ותמחר ותחיש לגאֵלנו, ותשלח לנו מְהֵרָה אֶת מְשִׁיחֵינוּ-מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וּמְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף וְשְׁנֵיהֶם יִתְחַבְּרוּ וְיִבְלְלוּ יַחַד וְיִכְנִיעוּ וְיִשְׁפִּילוּ אֶת כָּל הַשָּׁבָעִין עִבּוּרָם וְכָל הַסְטָרָא אַחְרָא עַד עַפְרָי, וְיִגְלוּ חֻקְמָתָם בְּעוֹלָם, וְיִפּוּצוּ מְעִינֹתֵיהֶם חוּצָה וְתִמְלֵא הָאָרֶץ דְּעָה לְדַעַת אֶת יְהוָה כְּמִים לִים מְכֻסִּים וְיִדַּע כָּל פְּעוּל כִּי אִתָּה פְּעֻלָּתוֹ וְיִבִּין כָּל יְצוּר כִּי אִתָּה יִצְרָתוֹ, וְיִשׁוּבוּ כָּל הָעַמִּים

הענגין. ואולי חיבורם הכוונה כשיהיה צדיק הכלול משניהם, ויהפך לכולם שפה ברורה [מט], אז יתקיים (ישעיה ל') והיה אור הלבנה כאור החמה [נ], ואז לא יצטרך לבטל מדבקותו^א משמע שאין הכוונה שיהיו תמיד בבחי' שמש אלא שגם בבחי' ירח יהיו בדביקות כמו השמש כי אור הלבנה יהי כאור החמה :

עד כאן ביאור חברותא לתורה טז

(מסימן ט"ו ע"כ לשון רבינו ז"ל):

על-ידי חכמתם של התנ"ך משיחין לעבודתך וליראתך ויקים מקרא שכתוב: "כי אז אהפך אל כל העמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יהוה לעבדו שקם אחד"

^א לשה"כ צפניה ג' ט' ועיין לקוטי תפילות טז רלב

^ב פרי עץ חיים - שער ר"ח תנוכה ופורים - פרק ו: ד"ה וארו"ל

^א מתרלו - מדבקותו